

Gemeente
Zoetermeer

Evaluatie van de doelen van de **Zoetermeerse** energietransitie

Januari 2026

Inhoudsopgave

Samenvatting

1.	Inleiding	1
2.	Onze ambitie en doelen	2
3.	Onze aanpak	3
3.1	Vertrekpunt	3
3.2	Doel I - Organiseren van een doelgroepgerichte ondersteuningsstructuur.....	3
3.2.1	De doelgroepen en ondersteuningsvormen	3
3.2.2	Wat heeft de ondersteuningsstructuur opgeleverd.....	5
3.3	Doel II - Vergroten van de hoeveelheid lokale duurzaam opgewekte energie.....	7
3.3.1	De strategie en acties	7
3.3.2	Wat hebben de acties opgeleverd.....	7
3.4	Doel III - Organiseren en faciliteren toekomstbestendige energie-infrastructuur	8
4.	Waar staan we ten opzichte van onze ambitie	9
4.1	Ontwikkeling van gasverbruik en CO ₂ -uitstoot bij woningen	9
4.2	Resultaten aardgasvrij bij woningen	10
4.3	Resultaten aardgasvrij bij utiliteit en eigen vastgoed	12
5.	Analyse van de resultaten	13
6.	Conclusies en aanbevelingen	15

BIJLAGE I – DE DOELGROEPEN

BIJLAGE II – ACTIES DOELGROEPGERICHTE ONDERSTEUNING

BIJLAGE III – ACTIES OPWEK EN ENERGIEARCHITECTUUR

BIJLAGE IV – STERKE PUNTEN VAN HET HUIDIGE BELEID

BIJLAGE V – AANDACHTS- EN VERBETERPUNTEN

BIJLAGE VI – BEDREIGINGEN BUITEN ONZE INVLOEDSSFEER

Opgesteld door:

I. Hordijk, beleidsadviseur gemeente Zoetermeer

Samenvatting

Zoetermeer heeft de ambitie om in 2040 een aardgasvrije gebouwde omgeving te hebben. De weg daar naar toe is vertaald in de volgende overkoepelende strategische doelen:

- I. Organiseren van een doelgroepgerichte ondersteuningsstructuur
- II. Vergroten van de hoeveelheid lokale duurzaam opgewekte energie
- III. Organiseren en faciliteren van een betrouwbare en toekomstbestendige energie-infrastructuur die aansluit bij de opgave

In deze evaluatie en review op de doelen is gekeken naar hoe we daar invulling aan hebben gegeven en wat de resultaten zijn van onze acties. Daarnaast is ook gekeken naar de uitwerking daarvan op de ambitie om aardgasvrij te worden. Dat geeft namelijk antwoord op de vraag 'waar staan we nu'.

Om invulling te geven aan de energietransitie en inwoners en bedrijven te ondersteunen, hebben we een maatwerk-ondersteuningsstructuur die gericht is op:

- Zorgen voor onafhankelijke informatie en handelingsperspectief
- Ondersteunen met onderzoek en procesbegeleiding
- Financiële ondersteuning
- Obstakels wegnemen

Hierbij onderscheiden we 6 verschillende doelgroepen:

1. Individuele woningeigenaren/ eigenaar-bewoners,
2. Samenwerkende/ verenigde eigenaar-bewoners: buurtinitiatieven,
3. Vereniging van Eigenaars (VvE's),
4. Huurders (via verhuurders/ woningbouwcorporaties),
5. Ondernemers,
6. Samenwerkende ondernemers/gebouweigenaren op bedrijventerrein.

Conclusie op hoofdlijnen

Met de huidige aanpak van de energietransitie zijn we op de goede weg. We hebben een goed functionerend uitvoeringsprogramma en boeken resultaten op alle onderdelen van onze ondersteuningsstructuur:

- Over de hele stad nemen steeds meer inwoners grote of kleine maatregelen om het energieverbruik terug te dringen en/of duurzame elektriciteit op te wekken.
- Er is een duidelijke afname van het gasverbruik en de CO₂-uitstoot bij woningen, vooral als gevolg van aangepast stookgedrag door de energiecrisis, maar ook door verduurzaming.
- We werken aan de energie-infrastructuur om te zorgen dat er voor nieuwe ontwikkelingen aardgasvrije warmtealternatieven beschikbaar zijn, maar ook dat de bestaande bouw kan overgaan op een geschikt warmtealternatief.
- Her en der worden bestaande woningen aardgasvrij gemaakt, maar de jaarlijkse aantallen zijn te beperkt om bij ongewijzigd beleid en uitvoering de ambitie voor 2040 te halen.

Nieuw of aanvullend beleid en uitvoeringsstrategie moeten gericht zijn op opschaling en versnelling van de uitvoering. Hoe dit vorm moet krijgen, wordt uitgewerkt in een nieuw uitvoeringsprogramma. In hoofdstuk 6 worden diverse aanbevelingen gedaan die daarbij meegenomen zouden kunnen worden.

1. Inleiding

Zoetermeer heeft al jaren een actief duurzaamheidsprogramma. Op dit moment loopt het vijfde [uitvoeringsprogramma Energietransitie](#), vastgesteld in september 2023.

Aan de raad is toegezegd om aan het einde van elke raadsperiode een overzicht te geven van de stand van zaken met betrekking tot de energietransitie. Dit overlapt met toezegging 662 (sept 2023) om voor het eind van deze raadsperiode een review over de gestelde doelen te geven.

Dit document gaat in op de vraag: 'Waar staan we in Zoetermeer met de energietransitie'. Daarbij is gekeken naar:

- De ambitie en doelen die wij hebben voor de energietransitie, zoals onder andere verwoord in de Ruimtelijke Strategie Zoetermeer,
- De acties die we daarvoor ondernemen,
- De behaalde resultaten.

Deze evaluatie geeft een beeld van wat we hebben gedaan om aan de doelen te werken, waar we nu staan en wat de restopgave is. De evaluatie kan vervolgens als input dienen voor het nieuwe uitvoeringsprogramma 2026-2030.

2. Onze ambitie en doelen

Onze ambitie

De gebouwde omgeving moet in 2050¹ aardgasvrij zijn. Zoetermeer wil dit het liefst al in 2040² bereiken. Aardgasvrij betekent dat alle energie die nodig is om gebouwen te verwarmen of te koelen en alle energie voor warm water en koken in 2040 uit een duurzame bron moet komen.

Onze doelen

In de diverse beleidsdocumenten worden doelen over de energietransitie genoemd. In ons huidige programmaplan (uitvoeringsplan) staan veel ambities en acties genoemd, maar deze zijn vooral op de uitvoering gericht en hebben een korte termijnfocus. Het beoordelen van acties en mijlpalen voor de korte termijn geeft geen inzicht in onze voortgang richting de ambitie voor 2040. Daarom is ervoor gekozen om uitsluitend te reflecteren op de overkoepelende strategische doelen voor de lange termijn. Dit zijn:

I. Organiseren van een doelgroepgerichte ondersteuningsstructuur

- Doelgroepen definiëren en ondersteunen bij hun 'klantreizen',
- Organiseren van een goede kennisstructuur en informatievoorziening
- Wegnemen of reduceren van belemmeringen, gericht op een haalbare en betaalbare uitvoering

II. Vergroten van de hoeveelheid lokale duurzaam opgewekte energie

We willen 30% - 40% van de daken, geluidswallen en parkeerplaatsen zo volledig mogelijk voorzien van zonnepanelen en zetten in op een of twee zonnenvelden. Daarmee willen we 111-149 GWh³ aan duurzame elektriciteit opwekken in 2030. Dit is inclusief de energie van de drie bestaande windmolens op bedrijventerrein Lansinghage. De groei moet volledig uit zonnepanelen komen, dus geen extra windmolens.

III. Organiseren en faciliteren van een betrouwbare en toekomstbestendige energie-infrastructuur die aansluit bij de opgave

- De ondergrond groeit in hetzelfde tempo mee met de bovengrond
- Optimaal benutten van de energie-infrastructuur (netbewust bouwen en laden)
- Met focus op een haalbare en betaalbare uitvoering voor inwoners

¹ [Nationale klimaatakkoord, nov 2019](#)

² [Ruimtelijke Strategie Zoetermeer, okt 2025](#)

³ [Lokale verkenning wind en zonnestroom, jan 2021](#) en [Uitvoeringsagenda lokale opwek, feb 2022](#)

3. Onze aanpak

3.1 Vertrekpunt

Zoetermeer telt inmiddels circa 59.000 woningen en 3.000 bedrijfspanden met een warmtevraag. Alle nieuwbouwwoningen vanaf 2019 zijn al aardgasvrij. Datzelfde geldt voor de woningen in Oosterheem die bij de bouw zijn aangesloten op een warmtenet.

Ongeveer 88% moet nog aardgasvrij gemaakt worden, maar er zit een groot verschil in de werkzaamheden die daarvoor nodig zijn. Voor oudere woningen met een laag energielabel zijn nog grote investeringen nodig. Daartegenover staan woningen die al aardgasvrij-'ready' zijn en zonder aanvullende isolatiemaatregelen kunnen overstappen op een warmtepomp. Het ondersteunen van inwoners en ondernemers is daarom maatwerk.

Rollen van de gemeente

Bij het ondersteunen van woningeigenaren, VvE's en vastgoedeigenaren (ondernemers, beleggers en woningcorporaties) heeft de gemeente verschillende rollen:

- *Directe* ondersteuning bieden door middel van informeren, stimuleren en faciliteren (begeleiden of ontzorgen). Actief meedenken over kansen en mogelijkheden en ondersteunen waar dat kan met een sterke inzet op lokale samenwerking.
- *Indirect* ondersteunen door het creëren van goede randvoorwaarden om (grote) stappen te kunnen zetten, waar mogelijk barrières op te lossen of onzekerheden weg te nemen. Daar waar we de randvoorwaarden niet zelf kunnen creëren, adresseren we de problematiek elders (landelijk, regionaal, bij andere stakeholders). Hier zetten we in op regionale samenwerking.

Stap voor stap

De energietransitie gebeurt stapsgewijs en buurt voor buurt. We stimuleren dat woningen en gebouwen eerst voorbereid worden door ze energiezuinig te maken. Aardgasvrij worden is het sluitstuk.

3.2 Doel I - Organiseren van een doelgroepgerichte ondersteuningsstructuur

3.2.1 De doelgroepen en ondersteuningsvormen

Om inwoners op een passende manier te ondersteunen zijn zes doelgroepen geformuleerd:

1. Individuele woningeigenaren/ eigenaar-bewoners,
2. Samenwerkende/ verenigde eigenaar-bewoners: buurtinitiatieven,
3. Vereniging van Eigenaars (VvE's),
4. Huurders (via verhuurders/ woningbouwcorporaties),
5. Ondernemers,
6. Samenwerkende ondernemers/gebouweigenaren op bedrijventerrein.

In bijlage I staat een korte onderbouwing van deze indeling.

De ondersteuningsstructuur is ingedeeld in de volgende onderdelen:

- Zorgen voor onafhankelijke informatie en handelingsperspectief
- Ondersteunen met onderzoek en procesbegeleiding
- Financiële ondersteuning
- Obstacles wegnemen

Bijlage II geeft voor elke doelgroep een uitgebreid overzicht van de maatregelen en acties die zijn uitgevoerd. Hieronder staat een puntsgewijze samenvatting op hoofdlijnen.

Informatie

- Er zijn inmiddels drie Energieloketten waar men dagelijks terecht. Het Energieloket (voor inwoners) bestaat al 9 jaar, het VvE-loket sinds 2023 en het Energieloket Zakelijk (voor ondernemers), sinds november 2025.
- Via de Energieloketten geven we algemene informatie en hulp bij oriëntatie. Daarnaast is er specifieke informatie over maatregelen, zijn er subsidies, bijeenkomsten, webinars en is lokale expertise beschikbaar. Ook kan men daar terecht voor concrete hulpmiddelen zoals stappenplannen, animatievideo's, vragen over offertes, begeleiding bij collectieve acties, ervaringen van buurtinitiatieven en inspirerende bedrijfsbezoeken.
- Er zijn regelmatig Energiecafé's, voor VvE's zijn er de wijkinloopmiddagen en inwoners konden in 2025 wekelijks naar het inloopspreekuur in het Forum.

Ondersteunen met onderzoek en procesbegeleiding

- Inwoners kunnen gratis een energiescan van hun woning aanvragen. Voor bedrijven en scholen is er de gratis dakscan met een grove businesscase. Indien gewenst is er ook een ontzorgingsaanbod voor het verdere traject.
- Aan inwoners die samen met buurtbewoners een initiatief willen starten, bieden we procesbegeleiding en een budget voor onderzoek. Dit geldt ook voor ondernemerscollectieven en bedrijven.
- VvE's konden de afgelopen jaren een QuickScan naar isolatiemogelijkheden laten opstellen, die gebruikt kan worden voor bespreking binnen de VvE. Op dit moment kunnen VvE's een Energie-BespaarAdvies aanvragen, die met korting omgezet kan worden naar een gecertificeerd maatwerkadvies, wat noodzakelijk is voor het verkrijgen van een VvE lening. Eigen VvE adviseurs begeleiden VvE's naar een volgende stap.

Financiële ondersteuning

Er zijn inmiddels zoveel landelijke, provinciale en lokale regelingen dat gebouweigenaren door de bomen het bos niet meer zien. In Zoetermeer bieden we hier inzicht in via de Energieloketten. Landelijke middelen zetten we om in simpele lokale regelingen die makkelijk zijn aan te vragen. Mocht het nodig zijn, dan helpt de formulierenbrigade met de aanvraag.

Overzicht van de financiële budgetten die ter beschikking staan van de inwoners, VvE's en bedrijven:

- € **SPECIEKE UITKERING RRE** - kleine bespaarproducten koopwoningen (€ 1,6 mln)
Rijksbudget voor terugdringen energiearmoede
- € **SPECIEKE UITKERING RREW** - kleine bespaarproducten huurwoningen (€ 1,4 mln)
Rijksbudget voor terugdringen energiearmoede
- € **SPECIEKE UITKERING ENERGIEARMOEDE** (€ 2,7 mln)
Rijksbudget voor terugdringen energiearmoede
- € **SPECIEKE UITKERING LOKALE AANPAK ISOLATIE** (€ 4,9 mln)
Rijksbudget voor versnellen isolatiemaatregelen
- € **VOLKSHUISVESTINGSFONDS** (15,7 mln)
Rijksbudget voor verduurzamen van 1.252 particuliere VvE-woningen en het verbeteren van de openbare ruimte in de wijk Meerzicht.
- € **DUURZAAMHEIDSFONDS** (€ 10 mln)

Lokaal budget voor ondersteunen duurzame beginners, doeners, pioniers, VvE's en ondernemers die werken aan energiebesparing, duurzame opwekking en aardgasvrije initiatieven. Er is € 2,5 mln bestemd voor het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed.

Obstakels wegnemen

Vaak komt de uitvoering niet van de grond door een tekort aan financiële middelen. Maar er zijn ook andere factoren die de uitvoering vertragen en waar we aan een oplossing werken:

Dure en langdurige verplichte flora- en faunaonderzoeken

We zijn gestart met het opstellen van een Soorten Management Plan (SMP). Hierdoor kunnen gebouweigenaren in de toekomst makkelijker isoleren en bijvoorbeeld kozijnen vervangen. Dit scheelt naast veel geld voor onderzoeken ook heel veel tijd in langdurige en vertragende procedures.

Te weinig capaciteit in de uitvoering

De Energietransitie vraagt de komende jaren de nodige investering in geld en capaciteit. Hoe mooi zou het zijn als een deel van deze investering weer terugvloeit de wijk in. Door mensen te betrekken, te trainen en op te leiden en door te laten groeien naar betaald werk. Samen met P2 is een verkenning gedaan en zijn kansen onderzocht voor een lokaal leer-werkbedrijf.

Verrommeling van de buitenkwaliteit door onduidelijke regels

Verduurzamen doet ook wat met het uiterlijk van onze wijken. Samen met buurtbewoners, woningcorporatie en de welstand zijn spelregels opgesteld en vastgelegd in een Beeld-kwaliteitsplan voor de Waterbuurt. Resultaat: minder rompslomp voor de huiseigenaren en het scheelt de gemeente straks – na opname in het omgevingsplan 339 vergunningaanvragen!

3.2.2 Wat heeft de ondersteuningsstructuur opgeleverd

Er is een goedlopende ondersteuningsstructuur voor genoemde doelgroepen en thema's:

Informatie

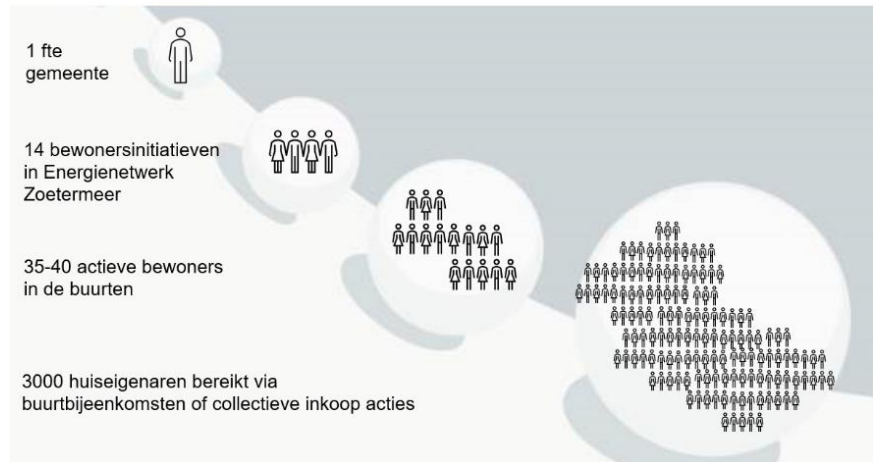
Alle Energieloketten zijn inmiddels volledig operationeel. De informatie is actueel en de teksten zijn aangevuld met animatiefilmpjes. Op dit moment komen er circa 5.500 bezoekers per jaar waarbij men in de meeste gevallen online informatie zoekt. Contact per telefoon en email is ook mogelijk. De inloop- en wijkspreekuren voor VvE's zijn goed bezocht. De Energieloketten spelen daarmee een onmisbare rol bij de informatievoorziening en het contact met de inwoners, VvE's en ondernemers.

Ondersteunen met onderzoek en procesbegeleiding

De Energiecoaches van DEZo voeren jaarlijks zo'n 150-200 energiescans uit bij inwoners. Het aantal bewonersinitiatieven is gegroeid naar 14, mede dankzij de intensieve en goed lopende samenwerking met de lokale Duurzame Energiecoöperatie Zoetermeer (DEZo), Stichting Piëzo en Duursamen Zoetermeer.

Er is een actief Energienetwerk Zoetermeer: een groep van energieke pioniers, aanjagers en doeners die het voortouw nemen in hun wijk om samen met de burens energie te besparen en te laten zien dat het kán. De ervaringen en mooie voorbeelden worden gedeeld met het brede publiek. Bij deze bewonersinitiatieven zien we het gewenste sneeuwbal effect ontstaan. Door groepen actieve bewoners te ondersteunen bij het verkennen van de mogelijkheden voor hun eigen buurt, wordt ook de grote achterban áchter die actieve inwoners bereikt.

Hiernaast een voorbeeld van hoe de sneeuwbal nu werkt bij de Zoetermeerse werkwijze. Overigens is er ook een deels onzichtbare sneeuwbal actief: (kleine) bewonersinitiatieven die zonder onze hulp stappen zetten. Het optreden van dit effect is zeer contextafhankelijk en uiteraard geen formule. Ontwikkelingen gaan hard als er bijvoorbeeld urgentie is op het gebied van politiek en energieprijzen.

Schematisch: huidige sneeuwbeleffect door de ondersteuning van buurtinitiatieven

We werken structureel samen met partners als de woningcorporaties, DEZo (Duurzame Energiecoöperatie Zoetermeer), SEZ (Stichting Energiebewust Zoetermeer), Stichting Piëzo, Duursamen en de Formulierenbrigade. Deze partners ondernemen zelf activiteiten, maar geven soms ook praktische invulling aan activiteiten die door de gemeente of samen met de gemeente worden gestart.

Onze succesvolle aanpak met buurtinitiatieven hebben we landelijk gedeeld in een webinar van het NPLW (Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie). Hier kwam ook ons Beeldkwaliteitsplan voor de Waterbuurt aan de orde (bedoeld om verrommeling van de buitenruimte tegen te gaan en een vergunningsvrije uitvoering mogelijk te maken). Hier hebben we veel respons op gehad; veel gemeenten hebben deze aanpak bij ons opgevraagd.

[Webinar Bewonersinitiatieven NPLW 08 juli 2025](#)

Bij ondernemers stimuleren we de organisatiegraad op bedrijventerreinen. In een georganiseerde samenwerking is het makkelijker plannen maken, subsidies aanvragen en kennis en voorzieningen delen. Dat verlaagt de kosten en vergroot het effect. De eerste drie bedrijventerreinen hebben in 2025 een zelfstandig stichtingsbestuur gevormd van waaruit zij acties gaan oppakken.

€ Financiële ondersteuning

We zijn succesvol in het aanvragen van Specifieke uitkeringen van het Rijk of fondsuitkeringen. We zetten deze om in subsidieregelingen of projecten voor inwoners. Van de afgeronde regelingen zijn alle budgetten steeds volledig benut. We hebben de inwoners voor ruim €3,5 mln voorzien van kleine energiebesparende materialen. We besteden ruim €20 mln aan het nemen van grote isolerende maatregelen, waarbij we de budgetten met name inzetten bij inwoners met (grote kans op) energiearmoede. Daarnaast zijn er inspirerende voorbeelden van VvE's die konden verduurzamen door groot onderhoud en gesubsidieerde verduurzaming (mede door Zoetermeer) optimaal te combineren.

🚧 Wegnemen van obstakels

Voorbeelden van successen zijn het Beeldkwaliteitsplan voor de Waterbuurt, de aanpak van gespikkeld bezit (stimuleren dat aangrenzende particuliere woningeigenaren meedoen met de verduurzaming van de corporatiewoningen) en de aanvraag van het Volkshuisvestingsfonds om verduurzaming van de VvE's in Meerzicht mogelijk te maken.

3.3 Doel II - Vergroten van de hoeveelheid lokale duurzaam opgewekte energie

3.3.1 De strategie en acties

Het doel is om in 2030 149 GWh duurzame elektriciteit opwekken. Om van 50 GWh (2022) naar dit doel te groeien, richt de gemeente zich op meer zonne-energie. De strategie is uitgewerkt in de "Uitvoeringsagenda duurzame opwek elektriciteit uit wind en zonnepanelen (2022)": 30–40% benutting van alle geschikte daken, plus kansen voor zonnepanelen op taluds, wegdekken, geluidsschermen en overkappingen.

Belangrijke projecten zijn het zonneveld Roeleveenseweg (ca. 25.000 panelen, 12 MW, 11 GWh/jaar, vergunning verleend, maar er loopt nog een beroepsprocedure) en de acties voor meer zonnepanelen op kleine daken (inwoners) en grote daken (bedrijfsdaken en scholen). Ook heeft de gemeente eigen daken beschikbaar gesteld aan DEZo, zodat inwoners kunnen participeren. Daarnaast wordt binnen de OER A12 met ProRail onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor zonnepanelen op het talud naast het spoor en de A12.

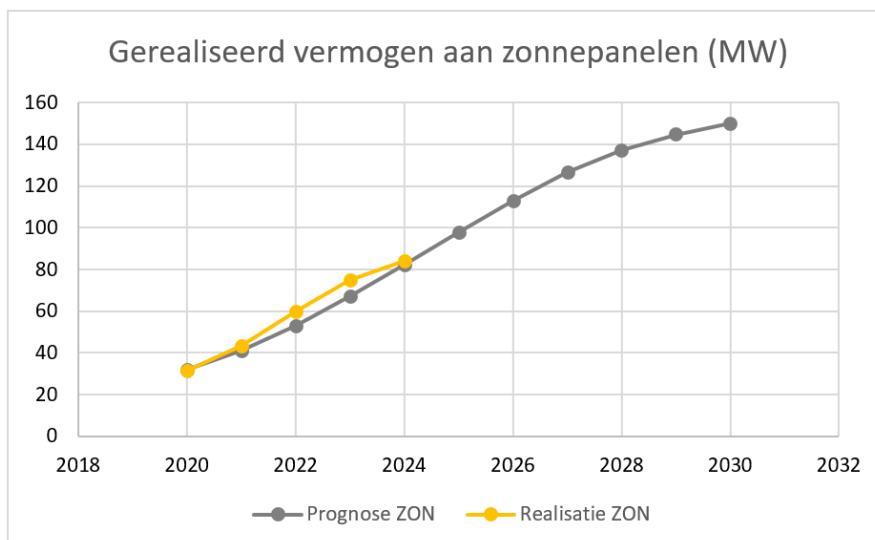
Bijlage III geeft een uitgebreider overzicht van de maatregelen en acties die in dit kader zijn uitgevoerd.

3.3.2 Wat hebben de acties opgeleverd

Op 31% van de woningen liggen (geregistreerde) zonnepanelen. Van bedrijfspanden en ander vastgoed is het exacte percentage nog niet bekend. Het totaal geïnstalleerd vermogen aan duurzame opwek bedroeg in 2024 93 MW. De jaarlijkse groei komt volledig door nieuwe zonnepanelen op daken, maar deze groei is de afgelopen twee jaar afgevlakt — vooral bij huishoudens. Dit is een landelijke trend. Een belangrijke verklaring is dat de meeste 'makkelijke' daken inmiddels zijn benut. Daarnaast zorgden discussies over het beëindigen van de salderingsregeling en de 'terugleverboete' voor terughoudendheid.

Op dit moment liggen we nog op koers om in 2030 uit te komen op 150 MW, al is duidelijk dat de groei stagneert en we dit jaar waarschijnlijk achterblijven op onze eigen prognose. Er is echter nog veel onbenut dakpotentieel, en de realisatie van het zonneveld aan de Roeleveenseweg kan opnieuw een grote impuls geven.

In 2026 verschijnt een geactualiseerde versie van de Uitvoeringsagenda.

3.4 Doel III - Organiseren en faciliteren toekomstbestendige energie-infrastructuur

Zoetermeer werkt aan een toekomstige energiearchitectuur waarin zowel warmte als elektriciteit fundamenteel veranderen. De Warmtevisie uit 2020 vormt daarvoor de basis. Deze wordt vanaf 2025 geactualiseerd in een nieuw Warmteprogramma.

Bijlage III geeft een uitgebreider overzicht van de maatregelen en acties. Hieronder een samenvatting.

Warmte-infrastructuur

De warmte-infrastructuur staat landelijk onder druk. Toepassen van warmte uit de bodem wordt gezien als een onmisbaar onderdeel van de energietransitie, omdat er onvoldoende stroom is om alles elektrisch op te lossen. Veel warmteprojecten komen echter niet van de grond doordat de kosten te hoog zijn en bewoners te maken krijgen met hoge aansluit- of vastrechtkosten.

Op 1 januari 2026 is de Wet collectieve warmtevoorziening (Wcw) in werking getreden. Deze wet verplicht warmtebedrijven tot een publiek meerderheidsbelang en introduceert een nieuwe tariefregulering op basis van kostprijs en transparantie. Dit moet de betaalbaarheid verbeteren en het vertrouwen in warmtenetten vergroten.

Op basis van de Wcw moeten gemeenten zich beraden op de vraag of zij zelf of met anderen een eigen warmtebedrijf gaan vormen. Zoetermeer onderzoekt momenteel of een eigen warmtebedrijf nodig en wenselijk is, mogelijk in combinatie met elektriciteitsvoorziening. Concreet ligt er een vraagstuk over het oprichten van een warmtebedrijf voor de Binnenstad, dat zowel nieuwbouw als bestaande bouw van warmte en koude kan voorzien. De eerste verkenningen zijn in 2024 uitgevoerd, in 2025 verder uitgewerkt en medio 2026 wordt dit voorstel ter besluitvorming voorgelegd.

Daarnaast lopen binnen Zoetermeer meerdere warmtenetontwikkelingen, elk in een eigen fase. In Palenstein ligt de ontwikkeling van het warmtenet stil door marktrisico's en juridische onzekerheid na het Acantus arrest. In Meerzicht worden juist diverse warmteopties onderzocht, variërend van geothermie tot WKO-netten, inclusief bewonersparticipatie en onderzoek naar een lokaal warmtebedrijf. In Oosterheem spreekt de gemeente met Eneco over verduurzaming van het bestaande restwarmtenet. Hoewel de woningen daar aardgasvrij zijn, draait de installatie zelf nog op gas.

Regionaal werkt Zoetermeer binnen de RES Rotterdam–Den Haag en de Warmte Samenwerking Oostland aan een robuust systeem van geothermie- en restwarmtebronnen, inclusief koppelingen met WarmtelinQ. Daarbij wordt actief gelobbyd voor betere landelijke randvoorwaarden en een oplossing voor het Acantus-arrest.

Elektriciteitsinfrastructuur

Ook de elektriciteitsinfrastructuur staat onder zware druk. Stedin breidt het net uit met nieuwe stations, maar de regio heeft tot 2032–2035 te maken met netcongestie. Er is op dit moment geen extra ruimte meer voor nieuwe grote stroomverbruikers. Medio 2026 krijgen we ook te maken met congestie op kleinverbruik.

In 2025 is daarom een impactanalyse uitgevoerd en is een Actieplan Netcongestie vastgesteld. Het Zoetermeerse Actieplan is opgebouwd naar voorbeeld van andere aanpakken van grote gemeenten zoals Rotterdam en Utrecht en het LAN (Sneller Bouwen/ Beter Benutten/ Slimmer Inzicht). Zo werken we effectief aan het net(congestie)bewustzijn en geven we effectief ruimte aan noodzakelijke energie-infrastructuur. In een grote stad waar nog veel woningen en gebouwen verduurzaamd moeten worden én waar nog een grote nieuwbouwopgave ligt, is dit een ingewikkelde puzzel. Al deze ontwikkelingen staan niet los van elkaar. Zoetermeer bouwt daarom aan een geïntegreerde energie-architectuur waarin warmtenetten, elektriciteitsverzwaring, ruimtelijke planning, regionale samenwerking en participatie met bewoners samenkomen om richting een aardgasvrije en duurzame stad te bewegen.

4. Waar staan we ten opzichte van onze ambitie

In de vorige paragrafen is ingegaan op de acties die we ondernemen en wat daarvan de zichtbare resultaten zijn. In deze paragraaf wordt gekeken naar het eindresultaat: wat zien we als we kijken naar de geformuleerde lange termijnambitie. Daarvoor zijn de volgende indicatoren geschikt:

- de ontwikkeling van het gasverbruik bij woningen,
- de ontwikkeling van de CO₂-uitstoot van woningen,
- de ontwikkeling van het aantal aardgasvrije woningen.

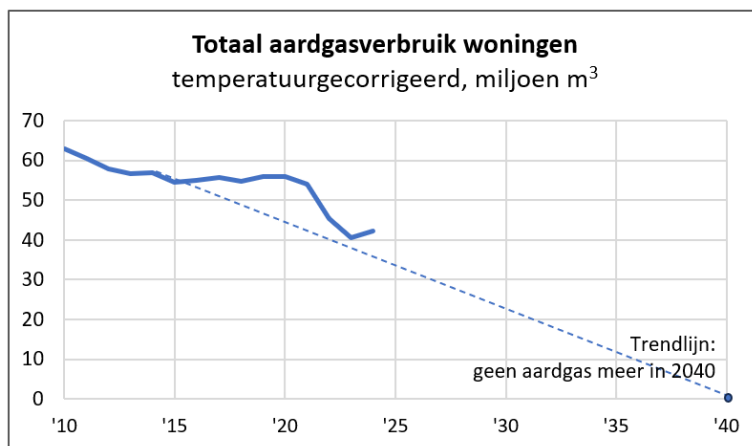
4.1 Ontwikkeling van gasverbruik en CO₂-uitstoot bij woningen

Gasverbruik

Het gasverbruik van Zoetermeerse woningen was jarenlang stabiel, maar laat na 2021 een scherpe daling zien. Deze afname is te verklaren door zowel de coronapandemie als de oorlog in Oekraïne. Tijdens corona waren mensen meer thuis, vielen activiteiten en vakanties weg en besloten veel bewoners het uitgespaarde geld te investeren in het verduurzamen van hun woning. Daarna kwam er een sterke prijsstijging voor gas en elektriciteit door het uitbreken van de oorlog in Oekraïne, waardoor huishoudens

bewuster met energie omgingen en hun stookgedrag aanpasten. Ook vormden de hoge prijzen een stimulans om te investeren in isolatiemaatregelen aan de eigen woning.

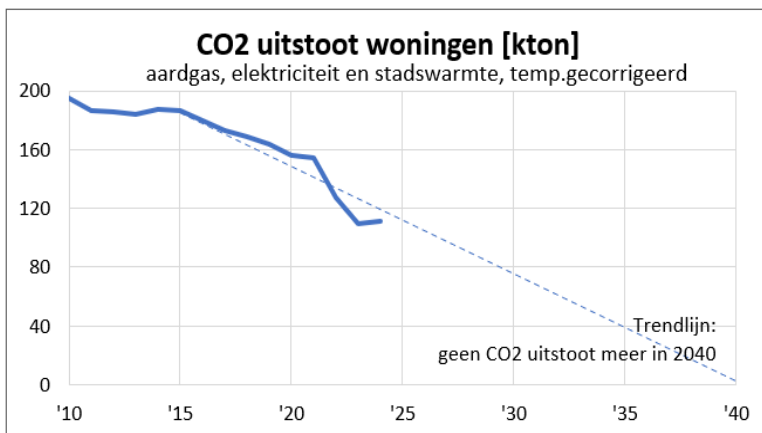
Inmiddels zijn de energieprijzen weer gedaald en gestabiliseerd. Het jaar 2024 laat, zoals verwacht, weer een lichte stijging van het gasverbruik zien. Mensen stoken weer iets meer. Toch keren we niet terug naar het oude niveau: de toegenomen bewustwording blijft, net als de gedane investeringen in isolatie. Een verdere daling in de komende jaren zal vooral het gevolg zijn van steeds meer en beter geïsoleerde woningen en het daadwerkelijk afkoppelen van gas (aardgasvrij worden).

CO₂-uitstoot woningen

Woningen stoten CO₂ uit door het gas dat zij gebruiken voor verwarming, koken en warm water. Daarnaast ontstaat een deel van de CO₂-uitstoot door het gebruik van elektriciteit: een aanzienlijk deel van onze stroom wordt namelijk nog steeds opgewekt met fossiele brandstoffen. De CO₂ die vrijkomt bij de productie wordt toegerekend aan het elektriciteitsverbruik.

De CO₂-uitstoot van woningen laat al jaren een gestage daling zien. Ook hier is een duidelijke knik te zien als gevolg van de coronapandemie en de energiecrisis, wat zorgde voor een extra afname binnen een toch al dalende trend.

Zoals gezegd gaat het bij de CO₂-uitstoot om de emissies van alle energiedragers, dus ook de CO₂ die vrijkomt bij de stroomproductie telt mee. Doordat het elektriciteitsnet de afgelopen jaren steeds verder verduurzaamt, daalt het aandeel CO₂ dat vrijkomt bij de productie van stroom. Waar het gasverbruik vanaf 2014 nog geen duidelijke afname liet zien — en er dus ook geen daling in CO₂-uitstoot uit gas optrad — is bij elektriciteit wél een structurele daling zichtbaar. Bij elkaar opgeteld laat de totale CO₂-uitstoot van woningen dan toch een dalende lijn zien.

Conclusies

- Er is een duidelijke afname van het gasverbruik en de CO₂-uitstoot bij woningen, vooral als gevolg van aangepast stookgedrag tijdens de energiecrisis.
- Daarnaast neemt het gasverbruik — en daarmee de CO₂-uitstoot — af door betere isolatie van woningen en doordat steeds meer woningen aardgasvrij worden.
- De gestage daling van de CO₂-uitstoot die al jarenlang zichtbaar is, komt vooral door de verduurzaming van de elektriciteitsproductie, en op dit moment nog maar beperkt door de afname van het gasverbruik.
- In beide grafieken is een trendlijn getekend die in 2040 uitkomt op een nullijn voor gasverbruik en CO₂-uitstoot door woningen. De CO₂-uitstoot ligt momenteel onder de trendlijn, terwijl het gasverbruik erboven ligt en er vandaan beweegt. Actuele gegevens zijn nodig om te bepalen hoe gasverbruik en CO₂-uitstoot zich verder zullen ontwikkelen.

4.2 Resultaten aardgasvrij bij woningen

In de stad gebeurt al veel op het gebied van verduurzaming, maar dit is nog niet volledig zichtbaar in de cijfers. Veel trajecten kennen een lange aanloop- en voorbereidingstijd, vooral bij VvE's (het is geen uitzondering als er zeven jaar zit tussen eerste idee en uitvoering).

Bij de verduurzaming van woningen onderscheiden we daarom twee fasen:

1. **Energiezuinig maken van woningen**

Dit is vaak een langdurig proces waarin onderdelen van de woning stapsgewijs worden geïsoleerd.

2. **Aardgasvrij maken van woningen**

Dit is de eindstap. Het moment waarop bewoners deze stap zetten, hangt af van persoonlijke omstandigheden, zoals motivatie of beschikbare financiële middelen. In sommige buurten is het bovendien afhankelijk van collectieve ontwikkelingen. Wanneer er bijvoorbeeld een warmtenet gepland is, kan de overstap pas plaatsvinden nadat dit warmtenet is aangelegd.

Voor het in beeld brengen van de voortgang hanteren we dezelfde tweedeling en kijken we naar:

- woningen die al **aardgasvrij** zijn;
- woningen die **aardgasvrij ready** zijn.
Deze term wordt landelijk gebruikt voor woningen die bouwkundig zó ver zijn (goede isolatie, lage warmtevraag) dat ze zonder extra isolatiemaatregelen kunnen overstappen op een warmtepomp of een lage temperatuurverwarming.

Er bestaat geen landelijk cijfer dat exact aangeeft hoeveel woningen per jaar *aardgasvrij-ready* worden gemaakt. Het CBS rapporteert wél aantallen aardgasvrije en hybride verwarmde woningen, maar onderscheidt *aardgasvrij-ready* niet als aparte categorie.

Door te kijken naar bouwjaar kan een schatting worden gemaakt van het aantal woningen dat aardgasvrij of aardgasvrij-ready is. Hierbij is gebruik gemaakt van de volgende methode:

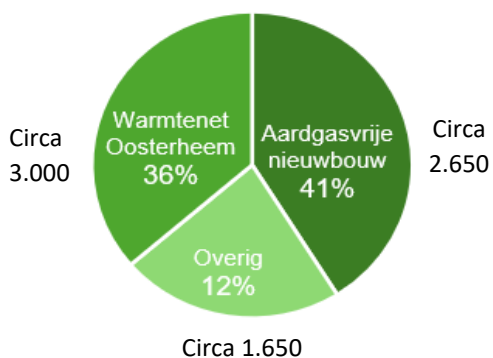
Bepaling aardgasvrij:

- o Alle woningen met een bouwjaar vanaf 2019 (circa 3.000; deze zijn aardgasvrij gebouwd).
 - o Idem alle woningen die zijn aangesloten op het warmtenet in Oosterheem (circa 2.650).
 - o Er zijn ook woningen aardgasvrij gemaakt (inschatting 1.650). Als het om corporatiewoningen gaat, is deze informatie bij ons bekend. Van de overige woningen weten we de status meestal niet, maar het is aannemelijk dat een woning met een bouwjaar van voor 2006 en een label van A+ of hoger, inmiddels aardgasvrij is.
- Voor het totaal aantal aardgasvrije woningen worden de cijfers van het CBS aangehouden.

Bepaling aardgasvrij-ready:

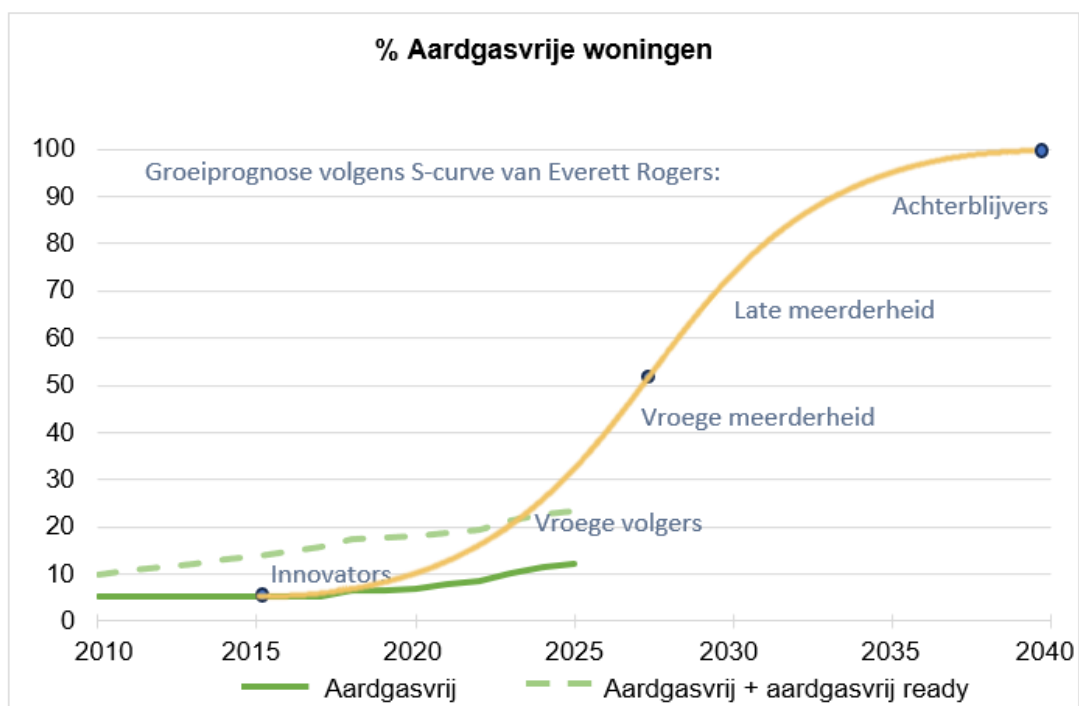
- o Woningen met een bouwjaar tussen 2006-2018 (N=6.100) beschouwen we als aardgasvrij-ready. Dit is een praktische, conservatieve aanname die gebaseerd is op het aangescherpte Bouwbesluit 2006 (met een strenger EPC-/isolatieniveau).
NB: Een deel van deze woningen heeft inmiddels de overstap naar aardgasvrij gemaakt.
- o Oudere woningen met energielabel A beschouwen we ook als aardgasvrij-ready.
- o Er zijn ook woningen aardgasvrij-ready gemaakt, door vergaande isolatiemaatregelen. Ook hier geldt: als het om corporatiewoningen gaat, is deze informatie bij ons bekend. Van de meeste andere woningen hebben we daar geen informatie over. Er wordt daarom een schatting gegeven van het aantal woningen dat jaarlijkse een 'goede' isolatiestatus bereikt en daarmee aardgasvrij-ready is geworden.

Aardgasvrije woningen
N= circa 7.300
(ruim 12% van het totaal)

Inmiddels zijn er circa 7.300 woningen aardgasvrij, ruim 12% van de woningen. Daarnaast is de conservatieve inschatting dat ca. 6.350 (11%) woningen aardgasvrij-ready zijn. Daarmee is ongeveer 23% - bijna 1 op de 4 woningen - aardgasvrij of -ready. Dat is een reëel startpunt voor een wijkgerichte uitrol van maatregelen gericht op aardgasvrij maken (bijvoorbeeld een warmtepompoffensief).

In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van het aantal aardgasvrije en aardgasvrij-ready woningen uitgezet in de tijd. Daarin is ook de ontwikkelprognose volgens de S-curve van Everett Rogers opgenomen, op basis van de ambitie van 100% aardgasvrij in 2040 en een startdatum van 2015.

Als de ontwikkelingen volgens het ideale plaatje verlopen, dan zit je op de helft van de tijdsperiode ook op de helft van de waar je wilt uitkomen. En precies daar is de groei het grootst. Daarna vlakt die weer af. Dus in geval van bovenstaande grafiek zou in 2027 de helft van de woningen aardgasvrij moeten zijn.

De praktijk heeft zijn eigen dynamiek en laat zich niet sturen door een grafiek waarin de gewenste of theoretische ontwikkeling wordt gepresenteerd. De realiteit is grilliger en zal schoksgewijs ontwikkelen als er sprake is van warmtenetten. Want als op enig moment een warmtenet wordt gerealiseerd, schiet de realisatie ineens omhoog). Toch roepen de huidige cijfers wel de vraag op of de ambitie voor 2040 met ongewijzigd beleid haalbaar is. Hier moet bij het opstellen van het uitvoeringsplan 2026-2030 verder naar gekeken worden.

4.3 Resultaten aardgasvrij bij utiliteit en eigen vastgoed

In paragraaf 3.5.4 is uitgebreid ingegaan op de verduurzamingsontwikkelingen bij woningen. In deze paragraaf staat een beknopte weergave van de ontwikkelingen bij de utiliteitsgebouwen, en als onderdeel daarvan het eigen gemeentelijke vastgoed.

Zoetermeer kent circa 3.000 utiliteitsgebouwen. Bij deze gebouwen zien we grotendeels hetzelfde beeld als bij woningen:

- Gebouwen van 2019 of later (N=350) zijn meestal aardgasvrij gebouwd. Dit geldt ook voor de oudere gebouwen die zijn aangesloten op het warmtenet of de WKO-net in Oosterheem.
- Gebouwen uit de periode 2006-2018 (N=450) hebben vaak al een goede energetische kwaliteit, daarom nemen we aan dat circa de helft van deze gebouwen aardgasvrij of aardgasvrij-ready zijn.
- Gebouwen met een bouwjaar van 2005 of ouder (N=2.250) hebben in de meeste gevallen nog een aardgas aansluiting. Een enkel gebouw is inmiddels verduurzaamd.

Het totaalpercentage aardgasvrije utiliteitsgebouwen ligt op circa 13%. We hebben nog geen nauwkeurige data over de status van verduurzaming. De gepresenteerde cijfers zijn daarom een onderschatting.

Gemeentelijk vastgoed

De status van het gemeentelijk vastgoed is goed in beeld. De gemeente bezit circa 150 panden, waaronder een aantal aardgasvrije (nieuwbouw)locaties. Daarnaast is het stadhuis Forum vergaand verduurzaamd en wordt het verwarmd en gekoeld via een WKO-installatie. Formeel is het gebouw nog niet aardgasvrij, omdat er als back up nog een gasgestookte installatie aanwezig is.

In 2024 en 2025 is per gebouw de onderhouds- en energetische kwaliteit in kaart gebracht, inclusief de maatregelen om aardgasvrij te worden en/of toekomstbestendig te maken (o.a. circulair, toegankelijk en natuurinclusief). Deze informatie is verwerkt in een routekaart en een duurzaamheidsdashboard. De volgende stap is het opstellen van een verduurzamingsstrategie en het organiseren van de bijbehorende besluitvorming en financiering.

5. Analyse van de resultaten

Sterke punten van het huidige beleid *(Hier puntsgewijs; uitgebreidere tekst in bijlage IV)*

- 👍 Er ligt een **duidelijke strategie** die verankerd is in diverse strategie- en beleidsdocumenten.
- 👍 De doelgroepgerichte en gebiedsgerichte aanpak draagt bij aan het **toekomstbestendig maken van de stad** (visie Zoetermeer 2040) en werkt als hefboom voor brede wijkverbetering.
- 👍 De energietransitie **draagt bij aan reductie energiearmoede** bij inwoners met een laag inkomen.
- 👍 Inwoners, VvE's en ondernemers weten het **Energieloket als vraagbaak** voor advies en uitvoering van maatregelen steeds beter te vinden.
- 👍 Er ontstaat **(grotere) sociale cohesie** en verbinding in de straat, buurt en wijk door nieuwe of intensievere samenwerkingen rondom energie.
- 👍 We sluiten aan bij wat er gebeurt in de stad en **faciliteren initiatieven van onderop**, waardoor het **sneeuwbaaleffect** op gang komt.
- 👍 Door aan te sluiten bij gepland groot onderhoud van corporaties en VvE's kunnen partijen hun krachten bundelen en ontstaat **sneller een sluitende businesscase**.
- 👍 Er is een **goede samenwerking met de corporaties en de netbeheerder** waarmee de eerste grootschalige projecten zijn opgestart en deels gerealiseerd.
- 👍 Zoetermeer heeft ambtelijk en bestuurlijk een **goed netwerk opgebouwd** op zowel lokaal, regionaal als landelijk niveau.
- 👍 We krijgen **veel landelijke aandacht voor Palenstein en Meerzicht**, waar we een van de koplopers zijn in het aardgasvrij maken van wijken.
- 👍 De afgelopen twee jaar is de **ambtelijke capaciteit fors uitgebreid**, dankzij de CDOKE⁴ middelen.

Aandachts- en verbeterpunten *(Hier puntsgewijs; uitgebreidere tekst in bijlage V)*

- 🔔 **De energietransitie brengt veel goeds, maar levert ook schuring op.** Denk aan ruimteclaims, de aanblik van installaties op/aan gevels en de financiële consequenties, wat discussies zal opleveren.
- 🔔 We doen steeds meer ervaring op in wat wel en niet werkt. Met gerichte evaluaties kunnen we **onze inzet effectiever maken, uitvoeren en opschalen**.
- 🔔 De energietransitie biedt veel werkgelegenheid op alle niveaus. Dit biedt kansen voor het **creëren van lokale werkgelegenheid**.
- 🔔 Op dit moment moeten nog ruim 54.000 gebouwen (woningen, bedrijfspand, etc.) licht of grondig verduurzaamd worden. Het is de **vraag of de geformuleerde ambities reëel zijn** binnen de huidige gemeentelijke en maatschappelijke context.

⁴ Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid. Een uitkering van het rijk voor het op sterkte brengen van de organisatie voor het uitvoeren van de taken op het gebied van klimaat- en energiebeleid.

- 🔔 **Vóór 2035 gaat er geen enkele wijk van het gas af.** Er is nog voor geen enkele wijk een aanwijsbesluit⁵ genomen (dit kan waarschijnlijk pas vanaf juli 2026). Alles gebeurt nu op basis van vrijwilligheid. Daarmee is het tempo van de transitie traag. Om het tempo op te voeren zal de aanwijsbevoegdheid⁵ – waar dit haalbaar en betaalbaar is – nodig zijn.

Bedreigingen buiten onze invloedssfeer *(Hier puntsgewijs; uitgebreidere tekst in bijlage VI)*

- 🔔 Omdat de vraag naar energie is groter dan het (duurzame) aanbod leidt dit tot **prijsstijgingen voor energie die op allerlei terreinen doorwerken**: inflatie, toename (energie)armoede, stagnerende woningbouw, toename faillissementen, etc.
- 🔔 **Naast energie zijn ook materialen en producten duurder** geworden. Het belemmert de uitvoering. Geplande uitvoeringen worden na herberekening soms alsnog onhaalbaar.
- 🔔 **Productontwikkeling** is van belang om te zorgen dat er voldoende passende oplossingen zijn tegen dalende prijzen. Door de hoge energieprijzen, leveringsproblemen en zwabberend rijksbeleid zet dit niet of onvoldoende snel door.
- 🔔 Door **netcongestie** kunnen nieuwe energievragers niet automatisch meer op het net aangesloten worden, maar het is ook **belemmerend voor de energietransitie**, als verdere elektrificatie daardoor (tijdelijk) niet mogelijk is.
- 🔔 De huidige **krachte op de arbeidsmarkt** zet de grote vraag naar met name technisch personeel verder onder druk of stagneert de uitvoering.
- 🔔 De onzekere energiemarkt maakt het voor marktpartijen **lastig** om voor collectieve warmte een **rendabele businesscase** te ontwikkelen.
- 🔔 Veel **VvE's** hebben te maken met **achterstallig onderhoud en naar verwachting onvoldoende in kas**. Veel VvE bewoners willen of kunnen geen hogere VvE bijdrage betalen, waardoor het benodigde meerderheidsbesluit om te verduurzamen niet genomen kan worden.
- 🔔 **Financieringsmogelijkheden** zijn nog steeds niet voor alle doelgroepen beschikbaar of werken belemmerend, zoals het eventueel krijgen van de subsidie ná uitvoering en afrekening. Oftewel de energietransitie is nog niet voor iedereen betaalbaar.
- 🔔 Urgentie en draagvlak lijken weer af te nemen en de **betaalbaarheid en rechtvaardigheid worden steeds zichtbaarder problemen**. De huidige subsidiesystematiek leidt tot ongelijkheid.
- 🔔 Er **ontbreken nog cruciale voorwaarden om echt op te schalen en te versnellen**. Er is een grote behoefte aan duidelijke en stabiele kaders, zodat partijen in de warmtetransitie met vertrouwen kunnen investeren en vooruit plannen.

⁵ De bevoegdheid van een gemeente om te bepalen wanneer een gebied of wijk van het aardgas wordt afgesloten en welke duurzame warmteoptie daarvoor in de plaats komt, met inachtneming van betaalbaarheid, participatie en een ruime overgangstermijn (minimaal 8 jaar). Deze bevoegdheid volgt uit de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) en wordt naar verwachting 1 juli 2026 van kracht. Vóór de Wgiw lag de nadruk op vrijwilligheid en planvorming. Nu is daar de mogelijkheid voor een wettelijke verplichting aan toegevoegd.

6. Conclusies en aanbevelingen

Met de huidige aanpak van de energietransitie zijn we op de goede weg. We hebben een goed functionerend uitvoeringsprogramma en boeken resultaten op alle onderdelen van onze ondersteuningsstructuur:

- Over de hele stad nemen steeds meer inwoners grote of kleine maatregelen om het energieverbruik terug te dringen en/of duurzame elektriciteit op te wekken.
- Er is een duidelijke afname van het gasverbruik en de CO₂-uitstoot bij woningen, vooral als gevolg van aangepast stookgedrag tijdens de energiecrisis, maar ook door verduurzaming.
- De gestage daling van de CO₂-uitstoot die al jarenlang zichtbaar is, komt vooral door de verduurzaming van de elektriciteitsproductie, en op dit moment nog maar beperkt door de afname van het gasverbruik.
- We werken aan de energie-infrastructuur om te zorgen dat er voor nieuwe ontwikkelingen aardgasvrije warmtealternatieven beschikbaar zijn, maar ook dat de bestaande bouw kan overgaan op een geschikt warmtealternatief.
- Her en der worden bestaande woningen aardgasvrij gemaakt, maar de jaarlijkse aantallen zijn te beperkt om bij ongewijzigd beleid en uitvoering de ambitie voor 2040 te halen.

Beleid en strategie moeten gericht zijn op opschaling en versnelling van de uitvoering.

Aanbevelingen hoe dit te realiseren:

- Maak de opschaling concreet en volgbaar, door de lange termijnambitie te backcasten⁶ in tussenstappen van 5 jaar en daarbij aan te geven waar je op welk moment wil zijn.
- Vertaal voor de komende collegeperiode de eerstkomende tussenstap naar een passende ambitie met realistische, meetbare doelstellingen.
- Maak hiervoor een uitvoeringsprogramma waaruit blijkt hoe deze doelstellingen behaald gaan worden (benoemen van doelen en inspanningen);
- Geef daarbij aan welke randvoorwaarden en middelen daarvoor nodig en beschikbaar moeten zijn; de haalbaarheid van de doelen zijn hier nadrukkelijk aan verbonden.

Maatschappelijke acceptatie en burgerbetrokkenheid zijn voorwaardelijk voor een succesvolle transitie. Het draagvlak is door de oorlog in Oekraïne en de energiecrisis enorm gestegen, maar het is voor veel inwoners niet automatisch duidelijk wat te doen en waar te beginnen. We besteden daarom veel aandacht aan bewonerscommunicatie waarin we handelingsperspectief bieden en hoe wij daar als gemeente bij kunnen helpen. Animaties en filmpjes zijn hierbij een goed hulpmiddel gebleken.

Als volgende stap zouden we kunnen uitleggen waar we op dit moment staan en wat de concrete plannen zijn op stads, wijk- en buurtniveau. Voor inwoners zal dit bijdragen aan inzicht in de warmtetransitie en ontstaat een beeld van een gemeente met een heldere koers en een duidelijke ondersteuningsaanpak. Aanbevelingen hoe dit te realiseren:

⁶ De backcasting methode is een strategische planningsaanpak waarbij je eerst een gewenste, ideale toekomstige situatie (een 'toekomstbeeld') definieert en vervolgens terugredeneert naar het heden om te bepalen welke specifieke stappen, acties en beleidsmaatregelen nodig zijn om die toekomst te realiseren, in plaats van huidige trends door te trekken. Het helpt bij het identificeren van concrete wegen om ambitieuze doelen te bereiken.

- ✎ Uitwerken waar we nu staan en wat de concrete plannen zijn op stads-, wijk- en buurtniveau. Dit gebeurt al voor een deel in de uitwerking van het nieuwe Warmteprogramma. Daarnaast kunnen ook de ontwikkelingen vanuit de buurtinitiatieven worden meegenomen.
- ✎ Zorgen voor besluitvorming over het voorkeursalternatief voor aardgas in alle hoogbouwclusters waar een collectieve warmtevoorziening het beste warmte alternatief is.
- ✎ De uitvoering en het uiteindelijke zichtbare resultaat vindt plaats in de wijken. Daarom met wijk- of buurtgerichte communicatie de boodschap – en ook de resultaten - dicht bij de inwoners brengen.
- ✎ Nog meer inzetten op het betrekken van bewoners en bewonersinitiatieven bij het verduurzamen van hun wijk of buurt. Niet als een top down benadering, maar van onderop, waarbij bewoners de initiatieven opstarten, waar nodig gefaciliteerd door de gemeente. Als dit goed op stoom komt, kan de stap worden gemaakt van het faciliteren van de pioniers richting faciliteren van de voorlopers en worden de successen op straat- of buurtniveau zichtbaar.
- ✎ Dit geldt voor wijken waar groot onderhoud gaat spelen, zodat de logische onderhoudsmomenten optimaal benut worden voor verduurzaming en een sluitende businesscase sneller mogelijk is. Maar het geldt óók voor wijken die aardgasvrij-ready zijn, voor bijvoorbeeld een warmtepompoffensief.

Het bereiken van inwoners, en zeker specifieke doelgroepen (zoals bijvoorbeeld huishoudens met energiearmoede), blijft een lastige opgave. Ondanks geadresseerde brieven, berichten in de krant, op social media en via de (media) kanalen van de vele maatschappelijke partners lukt het niet om de beoogde respons vanuit de inwoners te behalen. De actiebereidheid om gebruik te maken van regelingen is veel lager dan we graag zouden zien. Er is veel gemeentelijke inzet nodig voor een redelijke respons. Deze inzet is niet altijd mogelijk. Aanbeveling:

- ✎ Blijven leren van best practices, openstaan voor signalen van inwoners en actief blijven inzetten op pilots, zodat onze aanpak optimaal aansluit bij wat inwoners nodig hebben of aanspreekt.

BIJLAGEN

- BIJLAGE I – DE DOELGROEPEN
- BIJLAGE II – ACTIES DOELGROEPGERICHTE ONDERSTEUNING
- BIJLAGE III – ACTIES OPWEK EN ENERGIEARCHITECTUUR
- BIJLAGE IV – STERKE PUNTEN VAN HET HUIDIGE BELEID
- BIJLAGE V – AANDACHTS- EN VERBETERPUNTEN
- BIJLAGE VI – BEDREIGINGEN BUITEN ONZE INVLOEDSSFEER

BIJLAGE I DOELGROEPEN

Om inwoners op een passende manier te ondersteunen zijn zes doelgroepen geformuleerd:

1. Individuele woningeigenaren/ eigenaar-bewoners,

Zoetermeer heeft ongeveer 59.000 woningen. Ruim de helft is particulier eigendom. Omdat verduurzaming van een woning maatwerk is, hebben woningeigenaren grote behoefte aan informatie en ondersteuning om te bepalen wat voor hen de juiste stappen zijn.

2. Samenwerkende/ verenigde eigenaar-bewoners: buurtinitiatieven,

We zien steeds vaker dat woningeigenaren hierbij gaan samenwerken in buurtinitiatieven.

3. Vereniging van Eigenaars (VvE's),

Woningeigenaren die onderdeel zijn van een VvE kunnen niet individueel besluiten om te verduurzamen; er is altijd een meerderheidsbesluit nodig in de ledenvergadering. Door de technische complexiteit is bij VvE's ook bijna altijd deskundig advies nodig, zowel bij het kiezen van passende maatregelen als bij het financieren ervan.

4. Huurders (via verhuurders/ woningbouwcorporaties),

Inwoners die een woning *huren* hebben vooral vragen over maatregelen die hun energiegebruik verlagen, zoals gedrag, instellingen en kleine besparingsmaatregelen. Huurders kunnen zelf geen grote maatregelen nemen aan de woning omdat zij niet de eigenaar zijn. Verhuurders kunnen via diverse regelingen ondersteunt worden bij het verduurzamen van hun bezit.

5. Ondernemers,

Zoetermeer kent circa 10.500 bedrijfsvestigingen. Daar zitten ook thuiswerkers en ZZP'ers bij. Bedrijven zijn wettelijk verplicht om te verduurzamen. Toch hebben ook zij, net als inwoners, veel behoefte aan informatie en hulp bij het bepalen van de juiste stappen. Vaak zijn bedrijven zelf geen eigenaar van het pand maar huren zij. Dat is een complicerende factor bij het verduurzamen

6. Samenwerkende ondernemers/gebouweigenaren op bedrijventerrein.

Op de bedrijventerreinen gaat het om ongeveer 1.100 bedrijven. Bedrijven op bedrijventerreinen hebben bovendien vaak specifieke uitdagingen, waardoor een gebiedsgerichte aanpak nodig is.

BIJLAGE II – ACTIES DOELGROEPGERICHTE ONDERSTEUNING

EERDERE RAPPORTAGES EN EVALUATIES

Sinds 2020 is er een jaarlijkse voortgangsrapportage. Hierin worden voor elk onderdeel van het programma de voortgang en resultaten benoemd. Dit is met name feitelijke informatie met ruimte voor uitgebreidere toelichtingen op de diverse projecten, de begrippen worden uitgelegd en er zijn verduidelijkende foto's en schema's. Daarnaast is er ook een cijfermatige rapportage over de diverse energie-indicatoren, inclusief uitleg en duiding, als onderdeel van de bijlagen.

- [Voortgangsrapportage Duurzaamheid 2020](#)
- [Voortgangsrapportage Duurzaamheid 2021](#)
- [Voortgangsrapportage Energietransitie 2022](#)
- [Evaluatie programma Duurzaam & Groen - onderdeel Energietransitie](#)
- [Voortgangsrapportage energietransitie 2023](#)
- [Voortgangsrapportage Energietransitie 2024](#)

ACTIES EN PROJECTEN

- o **Energiebespaaractie koopwoningen:** een waardebon voor het aanschaffen van energiebesparende producten, in combinatie met een campagne om te wijzen op het Energieloket (2021). Gefinancierd vanuit de RRE-regeling (€1,6 mln).
- o **Energiebespaaractie huurders:** 19.500 energiebespaarpakketten bezorgd (99% deelname, 2022). Gefinancierd vanuit de RREW-regeling (€1,4 mln).
- o **Energiearmoede en huurders:**
 - o Workshops met informatie en tips om energie te besparen, in combinatie met vouchers voor het aanschaffen van energiebesparende producten (2021-2022, tijdens de energiecrisis).
 - o Onderzoek naar de wijken waar energiearmoede het meeste voorkomt.
 - o 'Energiehulp aan huis'; € 0,6 mln besteed aan kleine energiebesparende maatregelen, met ruim 2.000 huisbezoeken (2023);
 - o Resterend bedrag van € 2,1 mln wordt ingezet bij corporatiewoningen, voor grote isolatiemaatregelen die een grotere en structurele besparing opleveren (2024-2026).
- o **Energiescan kantoren:** actie voor een gratis energiescan voor kantoren, een maatwerkadvies voor eigenaren en huurders van kantoorpanden. Helpt om gericht te verduurzamen en te voldoen aan energie- en labelverplichtingen (zoals Energielabel C-plicht voor kantoren).
- o **Gespikkeld bezit:** In de proefgebieden Rodebuurt en Palenstein is ervaring opgedaan met de gezamenlijke aanpak van gespikkeld bezit (huur- en koopwoningen door elkaar). De gemeente stimuleert en ondersteunt particuliere woningeigenaren om mee te doen met de verduurzamingsaanpak van de corporaties. Ondersteuningsinstrumenten zijn procesbegeleiding, financieel advies en een subsidieregeling. Bij Palenstein (N=34) heeft geen enkele woningeigenaar heeft meegedaan met de verduurzamingsaanpak van de woningcorporatie. Wel hebben diverse bewoners zelf maatregelen getroffen. De Rodenbuurt (N=56) was juist heel succesvol met een deelnamepercentage van ruim 90%.
- o **Soorten Management Plan (SMP):** We zijn gestart met het opstellen van een SMP. Hierdoor kunnen gebouweigenaren in de toekomst makkelijker isoleren en bijvoorbeeld kozijnen vervangen. Dit scheelt naast veel geld voor individuele onderzoeken ook heel veel tijd in langdurige en vertragende procedures.
- o **Subsidie voor Doe-het-zelf isolatie:** voor inwoners met een woning met een DEFG label of 2 slecht geïsoleerde bouwdelen. Werkt met een stevige cadeaubon van €1.500 die in de meeste gevallen de materiaalkosten voor een zelf uitgevoerde isolatie volledig dekt (gestart in 2024).
- o **Zonnepanelen op gemeentelijke daken voor omwonenden (via energiecoöperatie):** De gemeente heeft in 2023 twee daken ter beschikking gesteld aan de Duurzame Energiecoöperatie Zoetermeer (DEZo). Dit zijn de panden aan de Kadelaan en het Willem Alexanderplantsoen. Inwoners van Zoetermeer kunnen op deze manier investeren in zonnepanelen op andermans dak.

BIJLAGE II – ACTIES DOELGROEPGERICHTE ONDERSTEUNING

- **Zon op Bedrijfsdak:** actie voor zonnepanelen op bedrijventerreinen, met ondersteuning door provincie en gemeente, sinds 2022. Bedrijven ontvangen gratis een dakscan en een grove businesscase. Indien gewenst is er ook een ontzorgingsaanbod voor het verdere traject.
- **Zonnepanelen op scholen:** project met hulp van Stichting Schooldakrevolutie (2024). Hierbij is de haalbaarheid van zonnepanelen in kaart gebracht bij scholen in het primair onderwijs (daar zit nog grote potentie). Voor een groot aantal scholen is in 2024 ook al een legplan en businesscase gemaakt.
- **Zonneveld Roelveenseweg:** Ontwikkelaar Sunvest werkt vanaf 2021 aan de realisatie van een zonneveld aan de Roelveenseweg. Het zonnepark voorziet in 25.000 zonnepanelen (ongeveer 12 MW opgesteld vermogen, stroomproductie ca. 11 GWh/jaar) met zoveel mogelijk lokaal eigendom. De omgevingsvergunning is verleend maar er loopt nog een beroepsprocedure.

BEWONERS-/BUURTINITIATIEVEN

- **Aanleiding:** Bewonersinitiatieven hebben een unieke rol in de energietransitie doordat ze buurtgenoten meenemen in het proces naar een energiezuinige woning, en laten zien dat het kan en wat het oplevert. Deze duurzaamheids-initiatieven kunnen een zeer grote impact hebben in hun buurt, en zelfs op de hele stad.
- Er zijn inmiddels **14 actieve buurtinitiatieven** met een achterban van ruim 3.000 woningen.
- Er is **procesondersteuning** vanuit de Handen Ineen-subsidieregeling voor de organisatie van bijeenkomsten, oprichtingskosten van een vereniging, vergoeding voor bouwkundig advies en organiseren van de netwerkmomenten voor onderlinge uitwisseling van kennis en inspiratie.
- **Collectieve inkoopacties** door de buurtinitiatieven voor HR++ glas en vloerisolatie.

EIGEN VASTGOED

- **Duurzaamheidsdashboard** (gereed): geeft per gemeentelijk gebouw integraal inzicht in energieverbruik, MJOP/onderhoudsstaat en reeds genomen maatregelen, aangevuld met thema's als circulariteit, toegankelijkheid en natuurinclusiviteit. Het dashboard ondersteunt scenario's en sturing (o.a. prioritering en koppelkansen) en vormt de basis voor de verduurzamingsstrategie die in 2026 wordt uitgewerkt.
- **Vastgoednota 2025-2029:** vastgesteld juni 2025 als opvolger van de Vastgoednota 2013. De nota sluit aan op het gemeentelijke duurzaamheidsbeleid en vormt het kader voor beheer, exploitatie en verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed.
- **Routekaart** verduurzaming maatschappelijk gemeentelijk vastgoed (bijna afgerond): beschrijft de beleidskeuzes en maatregelen om de ambities voor 2030 en 2040 te realiseren (welke panden wanneer), maatregelen per pand/gebouwtype (korte-, middellange- en langetermijn), een globale investeringsindicatie.

ENERGIECOACHES:

- **Jaarlijks opleiding** tot energicoach vanuit het Energieloket, ivm de grote vraag naar adviesgesprekken over verduurzaming.
- Er is een stabiele groep van zo'n **30-40 energicoaches** actief.
- Zij voeren **jaarlijks zo'n 150-200** gratis energiescans uit bij inwoners en zijn de energieambassadeurs in hun buurt.

ENERGIELOKETTEN

- **Informatie:** betrouwbare, onafhankelijke en gratis informatiepunten waar men dagelijks telefonisch terecht kan, en 24/7 online. Er zijn drie loketten: het Energieloket (voor inwoners, sinds 2017), het VvE-loket (voor VvE's, sinds 2023) en het Energieloket Zakelijk (voor ondernemers, sinds november 2025). De Energieloketten geven algemene informatie, informatie over maatregelen, subsidies, bijeenkomsten en lokale expertise. Ook kan men daar

BIJLAGE II – ACTIES DOELGROEPGERICHTE ONDERSTEUNING

terecht voor concrete hulpmiddelen zoals stappenplannen, animatievideo's, vragen over offertes, begeleiding bij collectieve acties en inspirerende bedrijfsbezoeken. Er zijn jaarlijks ruim 5.500 contactmomenten.

- **Collectieve inkoopacties:** om inwoners te ontzorgen. Meest recente acties: zonnepanelen en vloer/gevel/dakisolatie in 2022-2023.
- **Opleiding energiecoach:** jaarlijkse opleiding voor nieuwe energiecoaches.

INWONERS

- **Aanbieden van betrouwbare, onafhankelijke en gratis informatie** in de vorm van het Energieloket, waar men kan dagelijks telefonisch terecht kan, en 24/7 online. Het biedt algemene informatie, informatie over maatregelen, subsidies, bijeenkomsten en lokale expertise, concrete hulpmiddelen zoals stappenplannen, animatievideo's, vragen over offertes en begeleiding bij collectieve acties.
- **Wekelijks inloopspreekuur** in het Forum door DEZo en Stichting Piëzo. Dit is voorjaar 2025 gestopt, omdat er geen mensen meer op af kwamen; door dalende energieprijzen en minder politieke aandacht lijkt de urgentie van de energietransitie af te nemen.
- **Energiebespaarpakket + informatie** voor alle inwoners, keuze voor eigen besteding van waardebon in de winkel of standaardpakket aan huis.
- **Aanbod voor inwoners met energiearmoede:** workshops en waardebon voor energiebesparende en isolatiematerialen, 'Energiehulp aan huis' en uitvoeren van grote isolatiemaatregelen via de corporaties.
- **Subsidies voor opstarten initiatieven en aanpakken van knelpunten** via de Handen Ineen subsidie.
- **Gratis grote isolatiemaatregelen** via de subsidieregelingen op basis van de SPUK Lokale aanpak isolatie. De subsidieregeling voor de zelf klussende inwoners liep van eind 2024 tot eind 2025. In 2026 wordt de Doe-het-zelf subsidie weer beschikbaar gesteld en wordt aanvullend een 'factuur' regeling voor inwoners die een uitvoerende partij hebben ingeschakeld, en een ontzorgingsaanbod voor inwoners die de maatregelen niet zelf kunnen organiseren opgestart. De subsidiebedragen zijn zo ruim dat deze in veruit de meeste gevallen een maatregel volledig kan dekken.
- **Opleiding energiecoach:** aanbod om de opleiding te volgen om daarna inwoners in de eigen buurt te inspireren en informeren over de mogelijkheden van verduurzaming.

ONDERNEMERS

- o **Sterk netwerk:** we investeren in het opbouwen van relaties op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Dit netwerk is van belang om knelpunten te signaleren, kansen te benutten en ondernemers te inspireren. We stimuleren collectieve verduurzaming, omdat het voor een groep makkelijker is om plannen te maken, subsidies aan te vragen en voorzieningen te delen. Dat verlaagt de kosten en vergroot het effect.
- o **Convenant 'Toekomstbestendige bedrijventerreinen':** de drie noordelijke Bedrijventerreinen hebben zich verenigd en samenwerkingsafspraken gemaakt over verduurzaming.
- o **Zon op Bedrijfsdak:** actie voor zonnepanelen op bedrijventerreinen, met ondersteuning door provincie en gemeente, sinds 2022. Bedrijven kunnen gratis een dakscan en een grove businesscase krijgen. Indien gewenst ook een ontzorgingsaanbod voor het verdere traject.
- o **Energiescan kantoren:** actie voor een gratis energiescan voor kantoren, een maatwerkdadvies voor eigenaren en huurders van kantoorpanden. Helpt om gericht te verduurzamen en te voldoen aan energie- en labelverplichtingen (zoals Energielabel C-plicht voor kantoren).
- o **Energieloket Zakelijk:** lancering van het energieloket voor ondernemers, eind 2025.

BIJLAGE II – ACTIES DOELGROEPGERICHTE ONDERSTEUNING

SUBSIDIEBUDGETTEN

- **Duurzaamheidsfonds:** een door de raad vastgesteld fonds van €10 mln, inclusief criteria voor de verschillende bestedingscategorieën (2023). Het fonds is bedoeld als katalysator van de energietransitie door deze in te zetten op de prangende knelpunten die de transitie in de weg zitten. Gericht op versnellen van de van de uitvoering door oplossen knelpunten en het creëren en stimuleren van voorbeeldprojecten.

- **Handen Ineen-subsidieregeling:** de uitvoeringsregeling van het Duurzaamheidsfonds. Bestemd voor inwoners, VvE's, ondernemers en gemeentelijk vastgoed.
- **SPUK Energiearmoede:** een specifieke uitkering van €2,7 mln voor isolatie van woningen met EFG-labels. Eerst ingezet op 'Energiehulp aan huis' (kleine maatregelen), daarna op het uitvoeren van grotere structurele maatregelen bij corporatiewoningen.
- **SPUK Lokale Aanpak Isolatie:** een specifieke uitkering gericht op de grote verduurzamingsmaatregelen voor woningen met een laag energielabel en een maximale WOZ-waarde. Is in meerdere tranches uitgekeerd, bij elkaar opgeteld €4,9 mln. Hier worden verschillende ondersteuningsregelingen voor uitgewerkt. De subsidieregeling voor 'Doe-het-zelf isolatie' is al beschikbaar gesteld. De aanvullende ondersteuningsregelingen, waaronder een compleet ontzorgingsaanbod, volgen in 2026. Ook subsidie voor VvE's wordt hiermee beschikbaar gesteld.
- **Volkshuisvestingsfonds (VHF):** een omvangrijke bijdrage van € 15,7 mln voor het verduurzamen van 1.252 particuliere VvE-woningen in de Bossenbuurt en het verbeteren van de openbare ruimte in de wijk Meerzicht.
- **SPUK CDOKE:** Speciale uitkering 'Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid'. Een jaarlijkse uitkering van het rijk voor het op sterkte brengen van de organisatie voor het uitvoeren van de taken op het gebied van klimaat- en energiebeleid. Dekt de kosten voor het aannemen of inhuren van personeel. Zoetermeer ontvangt voor de periode 2026-2030 € 3,7 mln per jaar.

VvE's

- **QuickScans en ondersteuning bij opstellen duurzaam MJOP (Meerjaren OnderhoudsPlan):** Gratis voor VvE's, aangevuld met subsidies voor procesbegeleiding (2021-2023). De QuickScan maakt isolatiemogelijkheden inzichtelijk, voor bespreking binnen de VvE.
- **Energie Bespaar Advies (EBA)** van PKW Delft, gratis voor VvE's, sinds november 2024. Deze kan met korting omgezet kan worden naar een gecertificeerd maatwerkadvies, wat noodzakelijk is voor het verkrijgen van een VvE lening. Eigen VvE adviseurs begeleiden VvE's naar een volgende stap.
- **Cursus VvE-bestuurders** over verduurzamen: hoe pak je dit aan. Eerste cursus in 2024.
- **Bijeenkomst VvE-beheerders:** informatiebijeenkomst met de professionele VvE-beheerders.
- **Wijkloopmiddagen en inloopspreekuren** ((2024) voor bewoners en bestuursleden. Deze worden goed bezocht.

BIJLAGE II – ACTIES DOELGROEPGERICHTE ONDERSTEUNING

- **Inspirerende voorbeelden** van VvE's die verduurzamen, onder andere door Marcel van Loon van VvE De Verdwenen Brug. Deze VvE heeft laten zien dat je verduurzaming haalbaar en betaalbaar kan maken door een slimme combinatie met groot onderhoud én door optimaal gebruik te maken van landelijke subsidies en financieringsmogelijkheden. Daarmee zijn ze een landelijk voorbeeld.
- **Subsidie procesondersteuning:** Tot 10K subsidie bij verduurzaming via de Handen Ineen-subsidieregeling.
- **Subsidie voor VvE's** om verduurzaming mogelijk te maken voor VvE's, waaronder VvE Laveibos en de particuliere bewoners van VvE's in de Bossenbuurt in Meerzicht.
- **Subsidie Volkshuisvestingsfonds:** een succesvolle aanvraag in 2024 voor het verduurzamen van de Bossenbuurt in Meerzicht, in combinatie met het verbeteren van de openbare ruimte. Hiervoor is o.a. samen met VvE's in de wijk een subsidieregeling uitgewerkt waarmee het voor 1.252 woningen van 10 VvE's mogelijk wordt om voor het ZEP-pakket te gaan (Zeer Energiezuinig Pakket, een samenhangend pakket aan energiebesparende maatregelen) zonder hoge VvE-bijdragen.
- **Verduurzaming Zalkerbos en Jonkerbos:** Zalkerbos (302 woningen) is in 2024 gestart met de verduurzaming en Jonkerbos (249 woningen) in 2025. Oplevering allebei in 2026.
- **VvE-loket** opgericht eind 2023 voor onafhankelijk advies en begeleiding aan VvE's.
- **VvE's in beeld:** Alle VvE's zijn in beeld en onderdeel van een klantvolgsysteem waarin de contacten en ontwikkelingen vastgelegd worden. Inmiddels is er met 142 VvE's contact geweest.

Het schema hieronder geeft voor per doelgroep een impressie van de acties voor elke stap in de klantreis:

						
STAPPEN KLANTREIS	WONING EIGENAAR	BUURT INITIATIEF	VVE	CORPORATIE / HUURDERS	ONDER-NEMERS	BEDRIJVEN TERREINEN
Algemene informatie handelingsperspectief en eigenaarschap 	- Energie-loket - Energiecafés - Nieuwsbrieven - Energiehulp aan huis - LED/bespaaractie RRE	- Energie-loket - Energiecafés - Nieuwsoeven - Energienetwerk Zoetermeer	- Informatie avonden - VVE platform - VVE Loket - Bestuurderscursus	- Energie-loket - Nieuwsbrief - LED/bespaaractie RREW	Energie-loket-zakelijk	Energie-loket-zakelijk
Oriëntatie en voorbereiding 	- Gratis Energiescan (DEZO) - Offerte hulp (Energie-loket)	- Buurtinitiatief ondersteuning (DEZO) 5K Gezamenlijk onderzoek + procesbegeleiding	- Gratis Energie Bespaar Advies EBA - Quickscan/ onderzoek en procesbegeleiding - Opties in kaart, bespreken op ALV	- Quickscan/ onderzoek - Opties in kaart, bespreken in projectgroep Aardgasvrij	- MKB Quickscan maatregelen - GroenDus zonnepanelen scan	- GroenDus zonnepanelen scan - Quickscan Rabobank (Green Deal)
Uitvoering / investering 	- Collectieve inkoop acties (E-loket) - Doe het Zelf regeling- SPUK LAI - Maatregelen en ontzorging SPUK Lokale Aanpak Isolatie	Collectieve inkoop acties (initiatieven)	10K proces-begeleiding - Duurzaam MJOP - Warmtefondsen - Volkshuisvestings-fonds Bossenbuurt	- Kleine maatregelen (Stichting Piëzo) - Collectieve aanbesteding - Maatregelen SPUK Energiearmoede	- Subsidie noodfonds (200K) 15K Duurzame Pioniers bijdrage opwek	15K Duurzame Pioniers bijdrage opwek/ innovatie

BEWONERS	VVE LOKET	BEDRIJVEN	Gem VASTGOED
   	 	 	

BIJLAGE III – ACTIES OPWEK EN ENERGIEARCHITECTUUR

Aanpak

We werken via drie lokale sporen aan deze opgaven:

- I. Opwek met zon en windenergie
- II. Elektriciteitsnetwerk
- III. Warmtetransitie

Daarnaast is er regionale samenwerking op deze thema's.

I. Opwek met zon en wind

- Doelstelling 149 GWh in 2030

- We wekken in Nederland steeds meer duurzame energie op. Dit doen we vooral met windmolens op zee, maar ook met windmolens op land en met zonnepanelen. Zoetermeer heeft als doelstelling om 149 GWh aan duurzame elektriciteit op te wekken in 2030. Dit is inclusief de energie van de drie bestaande windmolens op bedrijventerrein Lansinghage. Om daar te komen moeten we de komende jaren nog flink groeien in het aantal zonnepanelen. In de "Uitvoeringsagenda duurzame opwek elektriciteit uit wind en zonnepanelen (2022)" is de strategie uitgewerkt voor de groei van 50 GWh duurzame elektriciteit in 2022 naar 149 GWh in 2030.
- De gemeente zet in op een benutting van 30-40 % van alle geschikte daken (van woningen, VvE's, scholen, sportverenigingen, bedrijven en gemeentelijk vastgoed).
- Daarnaast wordt ingezet op het plaatsen van zonnepanelen op taluds en wegdekken, panelen in de functie van geluidsschermen of overkappingen van bijvoorbeeld parkeerplaatsen.
- Specifiek onderdeel is de aanleg van een zonneveld aan de Roeleveenseweg. Ontwikkelaar Sunvest werkt vanaf 2021 aan de realisatie van dit zonneveld van circa 25.000 zonnepanelen (ongeveer 12 MW, 11 GWh/jaar). De omgevingsvergunning is verleend maar er loopt nog een beroepsprocedure.
- Sinds 2022 loopt de actie 'Zon op Bedrijfsdak', voor zonnepanelen op bedrijventerreinen, met ondersteuning door provincie en gemeente. Bedrijven ontvangen gratis een dakscan en een grove businesscase. Indien gewenst is er ook een ontzorgingsaanbod voor het verdere traject.
- De gemeente heeft in 2023 twee daken ter beschikking gesteld aan de Duurzame Energiecoöperatie Zoetermeer (DEZo). Dit zijn de panden aan de Kadelaan en het Willem Alexanderplantsoen. Inwoners van Zoetermeer kunnen op deze manier investeren in zonnepanelen op andermans dak.
- Samen met Stichting Schooldakrevolutie is het plaatsen van zonnepanelen op schooldaken gestimuleerd (2024). Hierbij is de haalbaarheid van zonnepanelen in kaart gebracht bij scholen in het primair onderwijs (daar zit nog grote potentie). Voor een groot aantal scholen is in 2024 ook al een legplan en businesscase gemaakt.

II. Elektriciteitsnetwerk

- **Uitbreiding netwerk Stedin**
 - o Stedin breidt het elektriciteitsnetwerk de komende jaren uit met een nieuw regiostation net buiten Zoetermeer, 5 nieuwe transformatorstations en tientallen trafohuisjes. Voor zowel de trafohuisjes als de kabels er naartoe is er ruimte nodig boven en onder de grond. Met Stedin is een overeenkomst gesloten om met de zogenoemde 'buurtaanpak' de realisatie te versnellen.
- **Netcongestie**
 - o Sinds december 2024 is er op het elektriciteitsnet in Zuid-Holland geen extra ruimte meer voor nieuwe grote stroomverbruikers. Naar verwachting duurt dit tot 2032–2035.
 - o Medio 2025 is een impactanalyse met actieplan opgeleverd. In het actieplan staan oplossingen voor geplande ruimtelijke ontwikkelingen die het stroomnet zo weinig mogelijk belasten.

III. Warmtetransitie

WARMTEVISIE

- In 2020 is de eerste Warmtevisie vastgesteld (wettelijke verplichting).
- In 2025 zijn de voorbereidingen gestart voor de opvolger, het 'Warmteprogramma'. De vaststelling wordt eind 2027 verwacht.

WARMTENETTEN

Warmtenet Palenstein

- **WKO Palenstein** (hoogbouw rond de Van Cleeflaan);
 - o De aanbesteding van de WKO-voorziening in 2022 is mislukt door verslechterde marktomstandigheden als gevolg van de ontstane energiecrisis door de oorlog in Oekraïne. Bovendien werden door de rechterlijke uitspraak in het Acantus-arrest de financiële risico's voor de verhuurders te groot. Met het Acantus-arrest is het onzeker of een corporatie de kapitaals- en onderhoudslasten van een wko-installatie kan doorbelasten in de servicekosten. Als dit niet kan, geniet de huurder alle voordelen maar draagt een corporatie alle lasten en heeft daarmee geen haalbare businesscase meer.
 - o Er wordt gelobbyd voor een wetswijziging om de gevolgen van het Acantus-arrest te dempen;
 - o De samenwerkingsovereenkomst tussen corporaties, een VvE en de gemeente zijn aangevuld met afspraken om het voorgenomen project te pauzeren totdat een oplossing is gevonden voor de gevolgen van het Acantus-arrest (2024).

Warmtenet Meerzicht

- **Tracéstudie en kostprijsberekening warmtelevering Meerzicht**
 - o Royal Haskoning DHV heeft geanalyseerd via welk tracé en tegen welke tarieven (vastrecht en variabel) aardwarmte vanuit een bron in Noukoop (Pijnacker-Nootdorp) kan worden geleverd aan corporatieflats in Meerzicht (mei 2021).
- **Verkenning warmteconcepten hoogbouw Meerzicht:**
 - o In deze verkenning uit 2022 vergelijkt DWA de geschiktheid van duurzame warmteconcepten voor de hoogbouw in Meerzicht. Geothermie is vergeleken met twee andere opties: enerzijds Warmte Koude Opslag (WKO), al dan niet gecombineerd met aquathermie (uit oppervlaktewater of uit de (rivier)waterleidingen van Dunea), anderzijds

BIJLAGE III – ACTIES OPWEK EN ENERGIEARCHITECTUUR

een luchtwarmtepomp. Beide andere opties kunnen gecombineerd worden met PVT-cellen of zonneboilers.

- o Binnen de WSO (Warmte Samenwerking Oostland) wordt ook de inzet van restwarmte via WarmtelinQ verkend. (Maatschappelijke) ontwikkelingen maken een keuze voor een vervolg lastig.

- **Warmtekeuze voor bestaande hoogbouw (Meerzicht en Centrum):**

- o Het participatieproces voor het bepalen van de warmtekeuze voor hoogbouw is vastgesteld (2024). De participatie in Meerzicht is gestart (2025).

Warmtenetten Oosterheem Eneco

- **Verduurzaming warmtenet van Eneco**

- o Dit warmtenet vervoert restwarmte van de gasgestookte warmtekrachtcentrale van Eneco. Op dit net zijn ruim 2.000 woningen en een aantal bedrijven aangesloten. De warmtebron is nog gasgestookt. De gemeente is sinds 2023 in gesprek met Eneco over een verduurzaming van dit warmtenet. Er worden diverse alternatieve opties op haalbaarheid en geschiktheid onderzocht.

Warmtenet Binnenstad

- **Verordening interferentiegebieden bodemenergie Binnenstad**

- o Het meest voor de hand liggende alternatief voor aardgas is een energievoorziening op basis van warmtekoudeopslag in de bodem (WKO), in combinatie met warmtepompen. Om goed te regelen dat al deze bronnen elkaar niet in de weg zitten en elkaar negatief gaan beïnvloeden (de zogenoemde interferentie tussen bronnen), is er voor zowel de Binnenstad als het Entreegebied een bodemenergieplan gemaakt, met een daarbij behorende [verordening interferentiegebieden](#) en beleidsregels. Hiermee kan interferentie worden tegengegaan en tevens geregeld worden dat de beschikbare bodemenergie optimaal benut wordt.
- o De gemeente heeft een verordening vastgesteld waarmee gestuurd kan worden op de locaties van bodemenergiebronnen, zodat deze elkaar niet negatief beïnvloeden (2021).

- **Schetsontwerp WKO-bronnet Binnenstad**

- o Merosch onderzoekt in een studie (2023) drie scenario's waar WKO-bronnen kunnen worden gesitueerd om de bodemcapaciteit optimaal te benutten. Het schetsontwerp vormt de basis voor ruimtelijke reserveringen in de ondergrond.

- **Warmtebedrijf Binnenstad**

- o De gemeente sluit met Dunea Warmte & Koude een intentieovereenkomst om de haalbaarheid van een warmtenet en –bedrijf voor de Binnenstad te onderzoeken (2025).

'Warmtekeuze bestaande hoogbouw - participatie

In gebieden waar een collectieve warmtevoorziening kansrijk is, worden de plannen samen met de belanghebbenden verkend en gezamenlijk een keuze voor het warmtealternatief bepaald.

WETGEVING

- De realisatie van warmtenetten is complex en de risico's zijn (te) hoog door juridische en financiële onduidelijkheden en onzekerheden. Voor dit onderdeel heeft het rijk betere condities geschapen voor opschaling en versnelling door de vaststelling van een aantal wetten en besluiten:

Gewijzigd Warmtebesluit

- Maakt een nieuwe kostengebaseerde tariefregulering mogelijk.
- (tariefregulering), gefaseerd in werking per 1 januari 2025 en 1 januari 2026.
-

BIJLAGE III – ACTIES OPWEK EN ENERGIEARCHITECTUUR

De Wet gemeentelijk instrumentarium warmtetransitie (Wgiw)

- Treedt gefaseerd in werking per 1 januari 2025 en 1 juli 2026. Deze wet geeft gemeenten juridische instrumenten om wijk voor wijk (of buurt voor buurt) over te stappen van aardgas naar duurzame warmte.

Het Besluit gemeentelijk instrumenten warmtetransitie (Bgiw)

- Uitwerking van de Wgiw in lagere regelgeving.

Wet collectieve Warmte (Wcw)

- De Wcw treedt op 1 jan 2026 in werking en is een nieuwe warmtewet die o.a. publieke sturing in de warmtemarkt vergroot en een nieuwe, kostengebaseerde tariefregulering invoert. Gemeenten moeten zich beraden op de vraag of zij zelf of met anderen een eigen warmtebedrijf gaan vormen. Ook Zoetermeer onderzoekt dit, en ook de vraag of dit niet een energiebedrijf voor warmte én elektriciteit zou moeten zijn. In 2024 zijn de eerste verkenningen gedaan, in 2025 is dit verder uitgewerkt. In 2026 wordt de vraag over een op te zetten warmtebedrijf voor de binnenstad ter besluitvorming voorgelegd.

Energiewet

- Een ingrijpende systeemwet die samen met Wcw en Wgiw de ruggengraat van toekomstige energie- en warmteregulering. Moet zorgen voor een snellere ontwikkeling van infrastructuur voor duurzame warmte, flexibiliteit voor energiegemeenschappen en oplossingen ondersteunen voor netcongestie (zoals cable pooling). Aangenomen op 10 december 2024, treedt gefaseerd in werking.

VI. Regionale samenwerking

- **Regionale Energiestrategie 1.0 regio Rotterdam Den Haag**
 - o De gemeenteraad stemt in met de RES 1.0 van de RES-regio Rotterdam Den Haag (2021). Deze RES-regio wil in 2030 2,8-3,2 TWh aan duurzame elektriciteit opwekken. Zoetermeer wil hier 149 GWh aan bijdragen.
- **Warmte samenwerking Oostland (WSO):**
 - o De partijen van de Warmte Samenwerking Oostland (WSO; gemeenten Pijnacker-Nootdorp, Lansingerland, Zuidplas, Waddinxveen, Zoetermeer en Glastuinbouw Nederland) doen onderzoek naar een passend energiesysteem in het glastuinbouwgebied Oostland, gericht op de toepassing van geothermie en restwarmte.
 - o Er wordt een convenant (2021) gesloten met onder meer de Gasunie voor de aanleg van een aftakking (T-stuk) van de restwarmteleiding WarmtelinQ, ten behoeve van een eventuele toekomstige warmtelevering aan Oostland.
 - o Netwerkbedrijf NetVerder - het warmtebedrijf van Stedin - start met het eerste deelproject van het regionaal warmtenet en realiseert het T-stuk (2024). Zoetermeer participeert in de aanlegkosten van dit T-stuk.
 - o Er volgt een update van het schetsontwerp van het regionaal warmtenet Oostland (2024).
 - o De samenwerking met NetVerder wordt vervolgd voor een tweede deelproject van het regionaal warmtenet.
 - o De WSO-partijen sluiten met de provincie en NetVerder een intentieovereenkomst om de haalbaarheid van een regionaal warmtenet Oostland te verkennen met NetVerder als beoogd warmtebedrijf (2025);
- **Lobby energieregio Rotterdam Den Haag:**
 - o Er is lobby richting het rijk voor betere randvoorwaarden met betrekking tot betaalbare warmtenetten.
 - o Ook is er een lobby richting het rijk voor een wetswijziging om de gevolgen van het Acontus-arrest te dempen.

BIJLAGE IV – Sterke punten van het huidige beleid

- 👍 Er ligt een **duidelijke strategie voor de energietransitie** die verankerd is in:
 - [Ruimtelijke Strategie Zoetermeer](#)
 - [Transitievisie Warmte](#) (richtinggevend voor toekomstige oplossingen)
 - [Lokale verkenning zon- en windenergie](#) + Uitvoeringsagenda (concretisering opwek)
 - [Duurzaamheidsfonds](#) (versnellen van de uitvoering door oplossen knelpunten)
 - [Uitvoeringsprogramma Duurzaam & Groen Zoetermeer 2020-2023](#) (acties)
- 👍 We hebben een **goed functionerend uitvoeringsprogramma** Energietransitie.
- 👍 De doelgroepgerichte en gebiedsgerichte aanpak levert een onmisbare bijdrage aan het **toekomstbestendig maken van de stad** (visie Zoetermeer 2040). Energietransitie werkt als hefboom voor brede wijkverbetering. Het draagt bij aan het verkleinen van verschillen in de stad tussen wijken en buurten, binding aan de woonplek, sociale cohesie en bestrijding van energiearmoede, en daarmee ook aan een gezondere en inclusievere leefomgeving.
- 👍 De strategie voor de energietransitie **draagt bij aan de bestaanszekerheid/ reductie energiearmoede** bij inwoners met een laag inkomen door het verlagen van de energielasten. Gelijktijdig met de energietransitie wordt ook het wooncomfort verhoogd.
- 👍 Inwoners, VvE's en ondernemers weten het **Energieloket als vraagbaak** voor advies en uitvoering van maatregelen steeds beter te vinden.
- 👍 Er ontstaat **(grotere) sociale cohesie** en verbinding in de straat, buurt en wijk doordat mensen zich als reactie op de transitieaanpak gaan organiseren en er nieuwe of intensievere samenwerkingen ontstaan.
- 👍 We sluiten aan bij wat er gebeurt in de wijk en **faciliteren initiatieven van onderop**, zoals buurtinitiatieven en de energiecoöperatie DEZO. Door de kracht van initiatieven te benutten - ipv een top down benadering - komt het **sneeuwbal effect** op gang.
- 👍 Door aan te sluiten bij reeds gepland groot onderhoud bij de complexen van de corporaties en diverse VvE's kunnen in de samenwerking de krachten gebundeld worden en is een **sluitende businesscase sneller te maken**.
- 👍 Er is een **goede samenwerking met de corporaties en de netbeheerder** waarmee de eerste grootschalige projecten zijn opgestart en deels gerealiseerd.
- 👍 Zoetermeer heeft ambtelijk en bestuurlijk een **goed netwerk opgebouwd** op zowel lokaal, regionaal als landelijk niveau.
- 👍 We krijgen **veel landelijke aandacht voor Palenstein en Meerzicht**, waar we een van de koplopers zijn in het aardgasvrij maken van wijken. Ook voor de aanpak van gespikkeld bezit en de aanpak met bewonersinitiatieven, gericht op samen verduurzamen waarmee we bereik en draagvlak vergroten en kunnen versnellen en opschalen.
- 👍 Met het doorzetten van de huidige trend van zon op dak, en het beoogde zonnepark, lijken onze **doelen voor hernieuwbare energieopwekking** zoals uitgewerkt in de Uitvoeringsagenda **bereikbaar** te zijn.
- 👍 De afgelopen twee jaar is de **ambtelijke capaciteit fors uitgebreid** van 5 naar meer dan 20 collega's, dankzij de CDOKE⁷ middelen. Hiermee is de capaciteit meer in balans met de ondersteuningsvragen en opdrachten vanuit de interne organisatie en/of de stad.
- 👍 We konden **opschaling realiseren** met behulp van extra middelen vanuit de rijksoverheid, en op basis van de nationale prestatieafspraken met de corporaties.

⁷ Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid. Een uitkering van het rijk voor het op sterkte brengen van de organisatie voor het uitvoeren van de taken op het gebied van klimaat- en energiebeleid.

BIJLAGE V – Aandachts- en verbeterpunten

- **De energietransitie brengt veel goeds, maar levert ook schuring op.** Nog niet alle inwoners zijn overtuigd van de noodzaak om fossiele brandstoffen te vervangen door duurzame alternatieven. Ook kan het botsten met 'wat al is'. Denk bijvoorbeeld aan de ruimteclaim die uitbreiding van de energie-infrastructuur gaat doen of de aanblik van installaties van warmtepompen op/ voor/ of achter de woningen. Dit gaat diverse discussies opleveren en kan ook financiële consequenties hebben.
- **Vóór 2035 gaat er geen enkele wijk van het gas af.** Er is nog voor geen enkele wijk een aanwijbsbesluit⁸ genomen en dus ook nog geen uitvoeringsplan⁹ opgesteld. (Dit moet minimaal 8 jaar van tevoren worden vastgesteld, o.a. om inwoners van de betreffende wijk de gelegenheid te geven zich voor te bereiden). De wettelijke basis hiervoor wordt waarschijnlijk vanaf 1 juli 2026 van kracht. Dit betekent niet dat we niets doen of geen meters maken, maar alles gebeurt nu op basis van vrijwilligheid. Daarmee is het tempo van de transitie traag. Om het tempo op te voeren zal de aanwijsbevoegdheid – waar dit haalbaar en betaalbaar is – nodig zijn.
- De inzet van het gemeentelijk programma is gericht op het faciliteren van doelgroepen (ondersteunen, verleiden, subsidiëren). Dat is logisch omdat er lange tijd geen harde sturingsmogelijkheden beschikbaar waren. Maar daarmee is het **voortgangstempo onvoldoende**. Inzetten van de aanwijsbevoegdheid⁸ – wordt vanaf 2026 mogelijk. Dit geeft meer sturingsmogelijkheden
- We doen steeds meer ervaring op in wat wel en niet werkt. Deze kennis zouden we effectiever in kunnen zetten. Met gerichte evaluaties kunnen we **onze inzet effectiever maken, uitvoeren en opschalen**.
- Op dit moment hebben ruim 54.000 gebouwen (woningen, bedrijfstvastgoed, maatschappelijk vastgoed, etc.) nog een aardgasaansluiting. Om in 2040 aardgasvrij te zijn, moeten al deze gebouwen binnen 15 jaar grondig zijn aangepakt. Het is de **vraag of de geformuleerde ambities reëel zijn** binnen de huidige gemeentelijke en maatschappelijke context.

⁸ De bevoegdheid van een gemeente om te bepalen wanneer een gebied of wijk van het aardgas wordt afgesloten en welke duurzame warmteoptie daarvoor in de plaats komt, met inachtneming van betaalbaarheid, participatie en een ruime overgangstermijn (minimaal 8 jaar). Deze bevoegdheid volgt uit de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) en wordt naar verwachting 1 juli 2026 van kracht. Vóór de Wgiw lag de nadruk op vrijwilligheid en planvorming. Nu is daar de mogelijkheid voor een wettelijke verplichting aan toegevoegd.

⁹ Er zijn twee transitieplannen opgesteld voor gebieden met corporatiewoningen in Palenstein en Meerzicht, maar dit zijn geen formele uitvoeringsplannen zoals bedoeld in de Wgiw.

BIJLAGE VI – BEDREIGINGEN BUITEN ONZE INVLOEDSSFEER

- ☛ De vraag naar energie is groter dan het (duurzame) aanbod en dat zal de komende jaren zo blijven. Dit leidt tot **prijsstijgingen voor energie die op allerlei terreinen doorwerken**: inflatie, toename (energie)armoede, stagnerende woningbouw, toename faillissementen, etc. Structurele oplossingen om de vraag naar energie te beperken en daarmee vraag en aanbod in balans te brengen vergen aandacht en tijd.
- ☛ De **energie-infrastructuur knelt** waardoor energievragers niet automatisch meer op het net aangesloten kunnen worden. De elektrificatie van Nederland en de decentralisatie van de opwek vragen om uitbreiding en verslimming van het stroomnet. Stedin heeft een investeringsprogramma om de knelpunten op te lossen, maar dit vergt tijd. Het achterlopen zorgt op dit moment voor netcongestie. De verwachting is dat dit tot 2032-2035 duurt. Netcongestie is een potentiële showstopper voor allerlei nieuwe gebiedsontwikkelingen, maar ook de energietransitie heeft hier last van. Het is dus onzeker of Stedin een serieuze versnelling van de energietransitie kan faciliteren. Er is in ieder geval hulp van de gemeente nodig voor het beschikbaar stellen van ruimte voor stations, kabels en leidingen, en een vlotte plan- en vergunningsprocedure.
- ☛ De huidige **krapte op de arbeidsmarkt** zet de grote vraag naar met name technisch personeel verder onder druk. Wanneer de arbeidsmarkt de vraag (tijdelijk) niet aankan, stagneert de uitvoering. Dit geldt voor de bouw- en installatiebranche maar o.a. ook voor de corporaties, de netbeheerder, de adviesbureau's en onszelf: de lokale overheid.
- ☛ **De huidige situatie op de energiemarkt** heeft als positief effect dat meer mensen de stap naar verduurzaming willen maken. Echter de actuele energieprijzen verlammen sommige VvE's en particuliere eigenaren om investeringen te doen en soms wordt zelfs het noodzakelijk onderhoud uitgesteld. Want **naast energie zijn ook materialen en producten duurder** geworden in plaats van goedkoper en hebben leveringen en installatie ook nog een langere doorlooptijd. VvE's die in begin van het jaar een energie-advies hebben gekregen zijn genoodzaakt de berekeningen nu weer aan te passen.
- ☛ De onzekere situatie op de energiemarkt maakt het daarnaast voor aanbiedende marktpartijen **ingewikkeld om een sluitende businesscase** voor een collectieve warmteoplossing te maken.
- ☛ Veel **VvE's** hebben te maken met **achterstallig onderhoud en naar verwachting onvoldoende in kas** om het onderhoud en de verduurzaming te financieren. Er is een verhoging van de VvE bijdrage nodig en de baten voor de verduurzaming lopen vooruit op de uiteindelijke besparing. Veel VvE bewoners willen of kunnen geen hogere VvE bijdrage betalen. Met als gevolg dat het benodigde meerderheidsbesluit om te verduurzamen niet genomen kan worden. In 2021 zijn we al diverse van deze kwetsbare VvE's tegengekomen, achter de voordeur speelt dan energie armoede of andere problematiek. Dit vraagt bijzondere aandacht voor deze doelgroep. Hiervoor blijven extra lokale inzet maar ook middelen vanuit het Rijk noodzakelijk.
- ☛ **Financieringsmogelijkheden zijn nog steeds niet voor alle doelgroepen beschikbaar.** Oftewel de energietransitie is nog niet voor iedereen betaalbaar. Voor particulieren geldt dat er nog steeds alleen persoonsgebonden financiering mogelijk is en niet gebouwgebonden, zoals vanuit het Klimaatkkoord en de klimaatafzets wel is toegezegd. Op het verkrijgen van financiering zit een grote drempel (heel veel papierwerk) en soms ook taboe (cultureel bepaald). Ook het krijgen van de subsidie ná uitvoering en afrekening - en het ontbreken van zekerheid over de beschikbaarheid van de subsidie vooraf - werken belemmerend.

Voor VvE's is het verkrijgen van de financiering ook nog complex en versnipperd. De criteria veranderen vaak en er is geen integrale financiering voor een MJOP (groot onderhoud en verduurzaming). In situaties dat een VvE gebruik kan maken van een financiële regeling is er

BIJLAGE VI – BEDREIGINGEN BUITEN ONZE INVLOEDSSFEER

eerst een meerderheidsbesluit nodig en daar loopt het nog vaak spaak. Veel VvE's lukt het niet om positief te besluiten, omdat de eigenaren geen verhoging van de maandelijkse VvE bijdrage willen.

- ☛ De urgentie en het draagvlak voor de energietransitie namen door de oorlog in Oekraïne en de daaropvolgende stijging van energieprijzen sterk toe, maar lijken inmiddels weer af te nemen. De transitie vraagt om aanzienlijke investeringen, ook van inwoners. De **betalbaarheid en rechtvaardigheid worden steeds zichtbaarder problemen**. Zo leidt de huidige subsidiesystematiek tot ongelijkheid: wie voldoende eigen vermogen heeft om een warmtepomp aan te schaffen, komt in aanmerking voor subsidie, terwijl mensen die die investering niet kunnen doen, niet kunnen verduurzamen én tegelijkertijd de subsidie mislopen.
- ☛ **Productontwikkeling** is van belang om te zorgen dat er voldoende passende oplossingen zijn tegen dalende prijzen. Door de hoge energieprijzen, leveringsproblemen en zwabberend rijksbeleid zet dit niet of onvoldoende snel door. Zie ook het volgende punt.
- ☛ Er is al veel in beweging dankzij het rijksbeleid, maar toch **ontbreken er nog cruciale voorwaarden om echt op te schalen en te versnellen**. Zo is er meer inzet nodig op innovatie in de installatie- en bouwsector, zodat grootschalige en betaalbare oplossingen kunnen worden ontwikkeld. Daarnaast is er een grote behoefte aan duidelijke en stabiele kaders, zodat partijen in de warmtetransitie met vertrouwen kunnen investeren en vooruit plannen. Soms werkt het rijksbeleid hier zelfs averechts.

Een voorbeeld:

Hugo de Jonge gaf in 2022 aan dat vanaf 2026 (hybride) warmtepompen de standaard worden bij vervanging van een cv-ketel. Dit gaf een impuls aan de installatiebranche. Nog geen twee jaar later werd dit besluit door het nieuwe kabinet Schoof alweer ingetrokken. Ook de beleidsdiscussie van het rijk over de salderingsregeling had grote impact. Plannen voor een geleidelijke afbouw werden verworpen. Daarna was er politieke discussie over het helemaal *niet* afbouwen van de salderingsregeling, om vervolgens het besluit te nemen om de salderingsregeling in één keer te beëindigen per 1 januari 2027, zónder overgangperiode. Dit leidde tot veel maatschappelijke onrust en een sterke daling van het consumentenvertrouwen in overheidsbeleid. De aanschaf van zonnepanelen en hybride warmtepompen stagneerde drastisch en veel installatiebedrijven gingen failliet.